

Τ.Ε.Ι ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ: ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ:
«Ο Θρησκευτικός τουρισμός στην Ελλάδα (Μελέτες
Περιπτώσεων)»

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:

ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΥ
ΣΠΥΡΙΔΟΥΛΑ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ

ΕΙΣΗΓΗΣΗ:
Κος ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ
ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ

ΠΑΤΡΑ 2010

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ευχαριστούμε πολύ όσους μας βοήθησαν στην περάτωση της πτυχιακής μας εργασίας, και συγκεκριμένα τον κ. Παναγόπουλο Αναστάσιο, για την πολύτιμη βοήθεια που μας παρείχε, το άψογο πνεύμα συνεργασίας που εκδήλωσε και την εμπιστοσύνη που μας έδειξε.

Επιπλέον, ευχαριστούμε τον συμφοιτητή μας Μπέτσο Νικόλαο για την ηθική και υλική του συμπαράσταση και την βοήθεια τόσο κατά την διάρκεια της συλλογής των στοιχείων, όσο και για την περάτωση της τεκμηρίωσης της πτυχιακής μας εργασίας.

Τέλος ευχαριστούμε τους Κυρίους Θωμόπουλο Κωνσταντίνο, Τσούλη Ιωάννη, και Γεώργιο Γιαννάτο , επιχειρηματίες ξενοδοχειακών μονάδων, για τις πληροφορίες και την ενημέρωση που μας παρείχαν σε όλη την διάρκεια της εκπόνησης της πτυχιακής μας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η αναζήτηση του θείου η του υπέρτατου όντος, απετέλεσε από την αρχαιότητα κίνητρο μετακίνησης των ανθρώπων στο χώρο. Σήμερα, αυτή η μετακίνηση για την εκδήλωση της πίστης πλαισιώνεται από ένα μεγάλο φάσμα τουριστικών δραστηριοτήτων που χαρακτηρίζουν το φαινόμενο αυτό ως **θρησκευτικό τουρισμό**.

Στην παρούσα εργασία εξετάζεται το φαινόμενο αυτό που αποτελεί μια ειδική μορφή τουρισμού και σημαντικό κομμάτι της ελληνικής τουριστικής κίνησης. Έχει ως σημείο αναφοράς του την επίσκεψη σε θρησκευτικούς τόπους λατρείας, όπως μοναστήρια και εκκλησίες. Οι ευσεβείς περιηγητές ,οι φιλέρευνοι τουρίστες αλλά και οι θαυμαστές της βυζαντινής τέχνης θα βρουν μέσα από πολιτιστικά οδοιπορικά στον ελληνικό χώρο, τους δρόμους της επαφής με την πνευματικότητα της θρησκείας μας.

Επίσης γίνεται μια αναφορά στην ιστορική του εξέλιξη καθώς και μια παρουσίαση των σημαντικότερων τόπων και μνημείων προσκυνήματος στον ελληνικό χώρο τα οποία αποδεικνύουν την πολυπολιτισμικότητά του

Λέξεις κλειδιά: εναλλακτική μορφή τουρισμού, θρησκεία, θρησκευτικό κίνητρο ,θρησκευτικοί προορισμοί, μοναστήρια, μνημεία, θρησκευτικές γιορτές, τουριστική υποδομή

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	2
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	3
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.....	4
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο.....	8
1.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	8
1.2 ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	9
1.3 Η ΕΙΚΟΝΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	12
1.4 ΤΑ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΩΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥ.....	12
1.5 ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΜΟΡΦΗ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	13
1.6 ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο.....	16
2.1 ΤΙ ΟΝΟΜΑΖΟΥΜΕ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ.....	16
2.2 ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	17
2.3 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΔΩΝ.....	20
2.4 ΟΙ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΓΙΟΡΤΕΣ ΣΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ ΚΑΙ ΣΤΟ ΠΑΡΟΝ.....	22
2.5 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΤΟΥ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ....	25
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο.....	28
3.1 ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ ΚΑΙ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ.....	28
3.2 ΤΟΠΟΙ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	30
3.3 ΤΟ ΑΓΙΟ ΟΡΟΣ ΣΤΗ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ.....	66
3.4 ΜΕΤΕΩΡΑ ΚΑΙ ΙΕΡΕΣ ΜΟΝΕΣ ΜΕΤΕΩΡΩΝ.....	75
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο.....	79
4.1 ΑΝΑΓΚΗ ΓΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	79
4.2 ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΟΥ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	80
4.3 Η ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ.....	82
4.4 ΘΕΣΜΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ.....	83

4.5 ΗΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ.....	84
4.6 ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΩΜΑΤΕΙΑ ΠΡΟΣΚΥΝΗΤΩΝ.....	85
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο.....	86
5.1 ΟΦΕΛΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥ.....	86
5.2 ΥΠΟΔΟΜΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥ.....	87
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	93
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ.....	95
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΙ ΟΔΗΓΟΙ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ.....	97

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σκοπός της παρούσας πτυχιακής εργασίας είναι αρχικά να προσεγγίσει εννοιολογικά το φαινόμενο του τουρισμού και ειδικότερα του θρησκευτικού τουρισμού που αποτελεί μια εναλλακτική του μορφή και να τονιστεί η πολύτιμη συμβολή του στην εξέλιξη του ανθρώπου και στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας μας η οποία έχει τόση θρησκευτικότητα, τέτοια η οποία δεν υπάρχει σ' όλο τον κόσμο.

Έτσι λοιπόν στο πρώτο κεφάλαιο αναλύεται γενικότερα ο τουρισμός, τονίζεται η σημασία του και η δυναμικότητα του και παρουσιάζουμε την πορεία του στον ελληνικό χώρο. Στο δεύτερο κεφάλαιο προσεγγίζουμε εννοιολογικά τον θρησκευτικό τουρισμό επεξηγώντας προηγουμένως και διασαφηνίζοντας τον ορισμό εναλλακτική μορφή τουρισμού στην οποία ανήκει το αντικείμενο της μελέτης μας.

Κατόπιν μέσα από μια ιστορική ανασκόπηση παρουσιάζουμε το ξεκίνημα του και την εξέλιξή του και στη συνέχεια αναφέρουμε τις σημαντικότερες θρησκευτικές γιορτές .Για ποιους λόγους όμως ένας τουρίστας πραγματοποιεί ένα θρησκευτικό ταξίδι; Τι τον ωθεί; Ποια είναι τα κίνητρά του και ποιά είναι αυτά τα στοιχεία που τον χαρακτηρίζουν;Με αυτές τις πληροφορίες κλείνουμε το δεύτερο κεφάλαιο.

Στο τρίτο κεφάλαιο μέσα από μια πλουσιότατη συλλογή πληροφοριών και εικόνων γίνεται μια εκτενής αναφορά στους σημαντικότερους τόπους προσκυνήματος, θρησκευτικών μνημείων ,εκκλησιών, ονομαστών μοναστηριών που υπάρχουν στον ελληνικό χώρο και αποτελούν σπουδαία πολιτιστική κληρονομιά. Αναλύουμε ειδικότερα τη μοναστική πολιτεία του Άγιου Όρους και των Μετέωρων καθώς είναι τα σπουδαιότερα μνημεία της χώρας μας.

Στο τέταρτο κεφάλαιο μελετάται η ανάπτυξη του θρησκευτικού τουρισμού και ποιοι παράγοντες συμβάλουν μέσα από τις δραστηριότητες τους στην ενίσχυσή του. Τέλος τονίζουμε τα οφέλη του τουριστικού προορισμού και παραθέτουμε πληροφορίες που αφορούν την τουριστική υποδομή της χώρας μας σε περιοχές που προτιμούν ιδιαίτερα οι Έλληνες τουρίστες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

1.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Ο τουρισμός αποτελεί πολυδιάστατο φαινόμενο που αναπτύσσεται δυναμικά από το τέλος του Β' παγκόσμιου πολέμου και μετά. Η χρονική αυτή περίοδος σηματοδότησε την απαρχή του «εκδημοκρατισμού» καθώς και μια εξελικτική πορεία κυριολεκτικά εντυπωσιακή.

Επειδή ο τουρισμός εμφανίζεται με διάφορες μορφές είναι δύσκολο να οριστεί με ακρίβεια. Κατά καιρούς επιχειρήθηκε να δοθούν διάφοροι ορισμοί για τον τουρισμό, πλην όμως κανένας τους δεν απέδιδε απόλυτα το εννοιολογικό περιεχόμενο. Τουρισμός, σύμφωνα με έναν από τους πολλούς ορισμούς που αναφέρονται, είναι η ανθρώπινη δραστηριότητα κατά την οποία οι άνθρωποι μετακινούνται προσωρινά και διαμένουν για μικρό χρονικό διάστημα σε τόπους διαφορετικούς από τους οποίους ζουν και εργάζονται κανονικά, για λόγους ανάπαυσης, ψυχαγωγίας, περιήγησης, εξερεύνησης, άσκησης, θεραπείας, επίσκεψης φίλων και συγγενών, θρησκείας, επαγγέλματος, μόρφωσης και συμμετοχής σε διάφορες εκδηλώσεις, αν και εφόσον οι λόγοι αυτοί δεν έχουν χρηματικό ή άλλο κίνητρο και η δραστηριότητα αυτή συνεπάγεται δαπάνη και εκδηλώνεται κατά τη διάρκεια των διακοπών.

Στον ορισμό αυτό εμπεριέχονται τα παρακάτω στοιχεία ή παράγοντες προσδιορισμού:

- α. Οι άνθρωποι που κάνουν τουρισμό και ονομάζονται τουρίστες,
- β. Η μετακίνηση τους (το τουριστικό ταξίδι),
- γ. Η διαμονή και διατροφή τους (το τουριστικό κατάλυμα),
- δ. Ο χρόνος εκδήλωσης της τουριστικής δραστηριότητας (εποχή διακοπών),
- ε. Ο τουριστικός προορισμός τους,
- στ. Ο λόγος για τον οποίο κάνουν τουρισμό (ο σκοπός του ταξιδιού),
- ζ. Η δαπάνη της τουριστικής τους δραστηριότητας (τουριστική δαπάνη).

Ένας από τους απλούστερους και πλησιέστερους ορισμούς, δίνεται και από τον Jafar Jafari(1977:8): « ο τουρισμός είναι η μελέτη του ανθρώπου που βρίσκεται μακριά από το συνηθισμένο περιβάλλον, της βιομηχανίας που ανταποκρίνεται στις ανάγκες του, και των

επιδράσεων που ασκεί αυτός και η βιομηχανία στο φυσικό, οικονομικό και κοινωνικοπολιτικό περιβάλλον του χώρου που τον φιλοξενεί»

Οι παραγωγοί τουριστικών αγαθών και υπηρεσιών που ικανοποιούν τις τουριστικές ανάγκες ή επιθυμίες των ανθρώπων, οι tour operators, οι μεσίτες τουριστικών υπηρεσιών, οι ταξιδιωτικοί/τουριστικοί πράκτορες, οι τουρίστες κ.λπ. συγκροτούν τη μεγαλύτερη βιομηχανία στον κόσμο. Τα υλικά και άυλα τουριστικά προϊόντα που παράγονται στην τουριστική βιομηχανία κάθε χώρας, διοχετεύονται άμεσα ή έμμεσα στους καταναλωτές ή χρήστες τους διαμέσου των μεσαζόντων του εμπορίου τουριστικών προϊόντων στην τουριστική αγορά.

Ο τουρισμός τυποποιείται και διακρίνεται σε έξι βασικές κατηγορίες και σε συγκεκριμένα σε μαζικό, ατομικό, εσωτερικό, εξωτερικό, συνεχή και εποχιακό. Εκτός όμως από την τυποποίηση και διάκριση του τουρισμού στις πιο πάνω βασικές κατηγορίες υπάρχουν και οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού που θα αναλύσουμε παρακάτω και οι οποίες μπορούν να δώσουν λύσεις σε σοβαρά προβλήματα που αντιμετωπίζει ο τουρισμός.

1.2 Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

“Ο τουρισμός κοινωνιολογικά επιτελεί μια σπουδαία διεργασία και στον τομέα αυτό ο ρόλος του είναι πρωταρχικός για τον άνθρωπο της σημερινής κοινωνίας”

Περικλής Ν. Λύτρας

Είναι αναμφισβήτητη η οικονομική σημασία του τουρισμού ,ως μέσου προσπορισμού κεφαλαίων σε μια χώρα. Επίσης η σημασία του τουρισμού γενικώς από πλευράς αλληλοεπηρεασμού των τουριστών και των κατοίκων μιας χώρας ,είναι μεγάλη από πλευράς μορφωτικού, οικονομικού, πολιτιστικού ακόμα και πολιτικού επηρεασμού. Δηλαδή γενικότερα οι εντυπώσεις που δημιουργούνται και στους τουρίστες κυρίως, αλλά και στους κατοίκους της χώρας του ταξιδιού είναι καθοριστικές από πολλές απόψεις όπου οι παραπάνω διαμορφώνουν θετικό ή αρνητικό ψυχολογικό κλίμα τόσο στους τουρίστες όσο και στους κατοίκους της χώρας του ταξιδιού που επιδρούν στην συμπεριφορά και των δύο.

Π.χ. ο τουρίστας, αν ταξιδεύει μεμονωμένα ή ομαδικά σε οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά περισσότερο προηγμένες χώρες της δικής του, θα συνάξει ορισμένα

συμπεράσματα, χρήσιμα και για τον δικό του τρόπο ζωής. Θα εντυπωσιαστεί από ορισμένα πράγματα ή συμπεριφορές και θα προσπαθήσει να τις μιμηθεί, να τις μεταδώσει δε και στους άλλους. Επίσης και αυτός με την συμπεριφορά του θα επηρεάσει ανάλογα τους κατοίκους της χώρας που επισκέπτεται.

Αυτό συμβαίνει και στην τουριστική μετακίνηση εντός της χώρας μας, όπου υπάρχουν πλέον περισσότερο αναπτυγμένες οικονομικά, πολιτιστικά και κοινωνικά περιοχές, και άλλες λιγότερο.

Σε ατομικό επίπεδο οι λόγοι της ανάπτυξης του τουρισμού τις τελευταίες δεκαετίες μπορεί να θεωρηθούν οι εξής:

- I. Η ψυχολογική ανάγκη του σύγχρονου ανθρώπου που λειτουργεί υπό συνθήκες άγχους στον τομέα της εργασίας του, του τρόπου ζωής του, στις διαπροσωπικές του σχέσεις, στις κοινωνικές του συναναστροφές, δηλαδή στο σύνολο των δραστηριοτήτων του, στις μετακινήσεις κ.λπ., η ανάγκη του να ξεφεύγει για κάποιο διάστημα κάνοντας ένα ταξίδι. Είναι τεράστια η ψυχολογική ξεκούραση που αισθάνεται κάποιος που φεύγει απ' ό,τι τον βαραίνει. Έστω και για λίγο και είναι επίσης μεγάλη η ψυχολογική και σωματική ανανέωση.
- II. Οι άνθρωποι σήμερα έχουν υψηλότερο εισόδημα από παλαιότερα και θέλουν να δαπανήσουν ένα μέρος του σε τουριστικά ταξίδια.
- III. Παρέχονται περισσότερες υπηρεσίες από πλευράς υποδομής του τουρισμού, δηλαδή καλύτερα και ταχύτερα μέσα μεταφοράς, ανταγωνιστικές στις τιμές και στην ποιότητα. Εταιρίες μεταφοράς π.χ. αεροπορικές, ναυτιλιακές, οδικές. Υπάρχουν περισσότερες επιλογές για τον τουρίστα ανάλογα των οικονομικών του μέσων και των επιθυμιών του.
- IV. Το θρησκευτικό συναίσθημα των ανθρώπων είναι ισχυρό κίνητρο πραγματοποίησης τουριστικών ταξιδιών με θρησκευτικό περιεχόμενο π.χ. επίσκεψη του Άγιου Όρους.

Αξίζει σε αυτό το σημείο να τονίσουμε τη σημαντικότητα του τουρισμού στην ανάπτυξη της οικονομίας στην Ελλάδα και να αναφέρουμε ότι αναμφισβήτητα συμβάλει καθοριστικά στην αντιμετώπιση ενός μεγάλου προβλήματος που πλήττει την Ελλάδα, της ανεργίας.

Σύμφωνα με ένα αξιόλογο άρθρο που δημοσιεύτηκε πρόσφατα στην εφημερίδα «travel daily news»¹ στο οποίο αναλύεται η δυναμική του τουρισμού κ η επίδρασή του στην οικονομική πρόοδο της χώρας μας, ο τουρισμός συνεισφέρει περίπου το 18% του ΑΕΠ, αν ληφθούν υπόψη και οι πολλαπλασιαστικές επιδράσεις του στο σύνολο της οικονομίας. Το σύνολο των εσόδων της χώρας μας από τον τουρισμό είναι μεγαλύτερο από το σύνολο των εξαγωγών μας τόσο των προϊόντων όσο και υπηρεσιών, και καλύπτει περίπου το 40% του ελλείμματος του ισοζυγίου των εξωτερικών μας πληρωμών.

Επίσης αναφέρεται ότι στον ελληνικό τουρισμό απασχολούνται άμεσα και έμμεσα περίπου 80.000 εργαζόμενοι, το μεγαλύτερο μέρος των οποίων δραστηριοποιείται στην περιφέρεια και σε μικρού ή μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεις.

Συμπεραίνουμε λοιπόν ότι η ο τουρισμός είμαι μια αξιόλογη πηγή εσόδων για το ελληνικό κράτος. Ωστόσο, για να μπορέσει ο τουρισμός να αναπτύσσεται ολοένα και περισσότερο και να βοηθήσει ακόμα περισσότερο στην οικονομία μας θα πρέπει εκτός από τον παραδοσιακό τουρισμό να αναπτύξει και άλλες μορφές τουρισμού όπως είναι ο θρησκευτικός τουρισμός που ανήκει σε μια από τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού. Ας δούμε όμως παρακάτω ποια είναι η εικόνα του ελληνικού τουρισμού και ποια τα χαρακτηριστικά του που βοηθούν στην ανάπτυξη του.

---

¹ http://www.traveldailynews.gr/makeof.asp?central_id=1244&permanent_id=1

1.3 Η ΕΙΚΟΝΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Η Ελλάδα άρχισε να θεωρείται ως τουριστικός προορισμός τη δεκαετία του 1960. Οι πρώτες τουρίστες που την επισκέφτηκαν τοποθετούνται στο υψηλότερο τμήμα της αγοράς και ο κύριος λόγος προσέλευσης ήταν οι αρχαιολογικοί χώροι σε συνδυασμό με λίγες μέρες ανάπαυσης στις ελληνικές ακτές.

Την ίδια περίοδο οι tour operators της Ευρώπης αναζητώντας έναν νέο τόπο προορισμού, ως εναλλακτικό της Ισπανίας εξαιτίας των δυσκολιών (τιμές και ποιότητα) που άρχισαν να παρουσιάζονται, έστρεψαν τους πελάτες τους προς την Ελλάδα.

Είναι εύκολο να αναγνωρισθούν κάποια πολύ τυπικά ισχυρά χαρακτηριστικά της Ελλάδος. Το πιο σημαντικό είναι η πλούσια πολιτιστική κληρονομιά και η ιστορία της. Η Ελλάδα είναι γνωστή για τη φιλοξενία της. Ο απλός τρόπος ζωής του Έλληνα σε συνδυασμό με τις οικογενειακές ξενοδοχειακές μονάδες εξασφαλίζουν αμεσότητα με τον τουρίστα. Το κλίμα σε συνδυασμό με τον μεγάλο αριθμό νησιών και οι απέραντες παραλίες δίνουν στον επισκέπτη τη δυνατότητα να απολαύσει άνετες και ευχάριστες διακοπές. Η πολιτική σταθερότητα και οι κοινωνικές συνθήκες που επικρατούν αποτελούν θετικούς παράγοντες που επηρεάζουν την τουριστική βιομηχανία της χώρας.

Από την άλλη πλευρά όμως, η Ελλάδα είναι γεωγραφικά απομονωμένη από τις κύριες αγορές προέλευσης τουριστών της Κεντρικής Ευρώπης. Το γεγονός αυτό από μόνο του κάνει δύσκολη την προσέγγιση της, που έγινε δυσκολότερη με τον πόλεμο της Γιουγκοσλαβίας.

1.4 ΤΑ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΩΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥ

- Το δυνατό τουριστικό προϊόν (γεωγραφία, κλίμα, τρόπος ζωής, τοπία, πολιτισμός, νησιά, φιλοξενία, θετική εικόνα)
- Το καλό επίπεδο επαναλαμβανόμενου τουρισμού
- Ο βαθμός ικανοποίησης των τουριστών από την Ελλάδα ως τουριστικό προορισμό είναι σε πολύ ικανοποιητικό επίπεδο
- Η καλή προφορική προώθηση (mouth to mouth) της χώρας που οφείλεται στη θετική εικόνα που σχηματίζουν οι περισσότεροι που την επισκέπτονται

- Το γεγονός ότι προσελκύει ένα μεγάλο κομμάτι Ευρωπαίων επισκεπτών που ξοδεύουν περισσότερα χρήματα ανά ημέρα και ταξίδι από άλλους ευρωπαϊκούς προορισμούς
- Το γεγονός ότι η Ελλάδα είναι προορισμός πτήσεων chartered(καλή συγκοινωνιακή δικτύωση με αγορές της)
- Στις βασικές αγορές-πηγές υφίσταται μεγάλος αριθμός επισκεπτών

1.5 ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΜΟΡΦΗ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Για την περαιτέρω ανάπτυξη του τουρισμού και την καταπολέμηση προβλημάτων όπως είναι η εποχικότητα, οι πολιτικές εξουσίες και ειδικότερα οι αρμόδιοι για τον τουρισμό στον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα αναπτύσσουν διάφορες εναλλακτικές μορφές τουρισμού, οι οποίες κάτω από προϋποθέσεις μπορούν να δώσουν διέξοδο στα αδιέξοδά του. Ας δούμε όμως πως ορίζεται αυτή η μορφή τουρισμού.

Εναλλακτική μορφή τουρισμού είναι, κατ' αναλογία και κατ' επέκταση, μια από τις πολλές μορφές τουρισμού που υπάρχουν, που μπορεί να αντικατασταθεί ή να αντικαταστήσει κάποια άλλη μορφή τουρισμού. Ορίζεται δηλαδή με τον όρο αυτό το σύνολο των ολοκληρωμένων τουριστικών υπηρεσιών, οι οποίες διακρίνονται από εξειδίκευση ανάλογα με τις ιδιαίτερες ανάγκες και προτιμήσεις των πελατών τους, απευθύνονται σε ένα εξειδικευμένο κοινό, στηρίζονται σε οικολογικά ανεκτές και ήπιες δραστηριότητες, ενώ αναδεικνύουν χωρίς να καταστρέφουν τις φυσικές καλλονές του τοπίου.

Τέτοια είδη είναι ο αγροτουρισμός, ο πολιτιστικός, ο οικολογικός, ο θεραπευτικός, ο συνεδριακός, ο εκθεσιακός, ο εκπαιδευτικός τουρισμός, ο τουρισμός άθλησης, ο τουρισμός τρίτης ηλικίας, ο επιλεκτικός τουρισμός, ο κοινωνικός τουρισμός, ο τουρισμός αναπήρων, ο θαλάσσιος τουρισμός, ο τουρισμός περιπέτειας, ο τουρισμός εκθέσεων, ο χρονομεριστικός τουρισμός κ.α.

1.6 ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Οι όροι "Κατηγορίες Τουρισμού" και "Μορφές Τουρισμού" είναι ξεχωριστά κατηγορήματα και ο όρος "Μορφές Τουρισμού" είναι υπάλληλη έννοια του όρου "Κατηγορίες Τουρισμού".

Έτσι καταλαβαίνουμε πως σε μια κατηγορία τουρισμού είναι δυνατόν να συμπεριλαμβάνονται πολλές μορφές τουρισμού με κοινά χαρακτηριστικά.

Στην Ελληνική βιβλιογραφία όπως αναφέραμε και προηγουμένως αναφέρονται οι έξι βασικές κατηγορίες τουρισμού οι οποίες είναι οι εξής: μαζικός, ατομικός, εσωτερικός, εξωτερικός, συνεχής και εποχιακός τουρισμός. Σε μελέτη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής-DGXI σαν βασικό κριτήριο κατηγοριοποίησης των διαφόρων μορφών του τουρισμού λαμβάνεται η φύση του Τουριστικού Προορισμού, ανεξάρτητα από τον τόπο στον οποίο βρίσκεται και προσδιορίζονται σαν βασικές κατηγορίες τουρισμού, ο παράκτιος, ο ορεινός, ο αστικός και ο αγροτικός τουρισμός. Σαν κριτήρια κατηγοριοποίησης μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε και άλλα αρκεί αυτά να στοιχειοθετούν τη συγκρότηση μιας τάξης ή ομάδας, δηλαδή μιας κατηγορίας.

Στην Ελληνική βιβλιογραφία και στα Δημόσια έγγραφα οι κύριες μορφές τουρισμού αναφέρονται συνηθέστερα σαν "επικρατούσες", ή "καθιερωμένες" ή "παραδοσιακές" μορφές τουρισμού.

Όσον αφορά τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού αυτές αναφέρονται συνηθέστερα σαν "νέες, ή ειδικές" μορφές τουρισμού ή σαν "ήπιες" μορφές ή σαν μορφές του "Ηπιου τουρισμού, αλλά και σαν "εναλλακτικές μορφές" ή σαν "νέες ήπιες και εναλλακτικές" μορφές τουρισμού.

Για την εναλλακτικότητα των μορφών τουρισμού πρέπει να διευκρινιστεί ότι υπάρχει δυνατότητα εναλλαγής όταν μια μορφή μπορεί να αντικαταστήσει μια άλλη. Όταν γίνεται αυτή η αντικατάσταση όμως πρέπει να λαμβάνεται υπόψη και η στενή και η ευρεία έννοια της μορφής τουρισμού. Αυτό πρέπει να γίνεται επειδή με τη στενή έννοια, δυο μορφές τουρισμού είναι δυνατόν να μην μπορεί να αλληλοαντικατασταθούν, ενώ με την ευρεία έννοια να μπορούν.

Γενικά γίνεται δεκτό ότι όλες οι μορφές τουρισμού δέχονται εναλλαγή, αφού είναι εκφράσεις του ενιαίου τουριστικού φαινομένου, ακόμα και αν οι πρακτικές εκδηλώσεις και εμφανίσεις τους διαφοροποιούνται. Πρέπει να τονιστεί όμως ότι στην πραγματικότητα και κατά τη διάρκεια του τουριστικού ταξιδιού, καμία μορφή τουρισμού δεν είναι αμιγής.

Μεταξύ της μιας και της άλλης μορφής δεν υπάρχουν σαφείς διαχωριστικές γραμμές και πολλές φορές οι δραστηριότητες μιας, δυο ή και περισσότερων άλλων μορφών είναι

παράλληλες. Αυτά που είναι ευδιάκριτα είναι τα χαρακτηριστικά των εναλλακτικών μορφών τουρισμών τα οποία είναι τα εξής:

- Ο τύπος ταξιδιού είναι ατομικός, οικογενειακός, φιλικός
- Το μεταφορικό μέσο επιλέγεται από αυτούς που θα κάνουν το ταξίδι.
- Το πρόγραμμα ταξιδιού συντάσσεται από τους ίδιους τους τουρίστες και μπορεί να μεταβάλλεται συνεχώς. Η διάρκεια του ταξιδιού είναι πρωτόγνωρες και έντονες. Σκοπός του ταξιδιού για τους τουρίστες είναι να αποκτήσουν εμπειρίες να δουν και να μάθουν πράγματα.
- Οι δαπάνες του ταξιδιού είναι υψηλές και συχνά απρόβλεπτες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

2.1 ΤΙ ΟΝΟΜΑΖΟΥΜΕ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

Είναι γνωστή σε όλους μας η ύπαρξη των πολλών γιορτών σε όλα τα μήκη και τα πλάτη της γης. Άσχετα με την θρησκεία στην οποία ο καθένας πιστεύει, οι πληθώρα των θρησκευτικών γιορτών σε συνδυασμό με το πανανθρώπινο θρησκευτικό συναίσθημα και την ανάγκη εκδήλωσης του, αποτελούν το κίνητρο μετακίνησης πολλών ανθρώπων για θρησκευτικούς λόγους και αυτή η μετακίνηση βάσιμα θεωρείται τουριστική μετακίνηση, αφού συχνά συγκεντρώνει όλα τα χαρακτηριστικά ενός τουριστικού ταξιδιού.

Οι «ιεροί» χώροι ή οι χώροι λατρείας του θείου και οι θρησκευτικές τελετουργίες από την αρχαιότητα αποτέλεσαν τόπους προορισμού για τους ταξιδιώτες. Σ' αυτούς τους χώρους (ναοί, μοναστήρια, χώροι εμφάνισης ή τάφοι αγίων και χώροι θρησκευτικών εορτών), οι πιστοί αναζητούσαν την επικοινωνία με το θείο. Ο θρησκευτικός τουρισμός από την αρχαιότητα, τόσο στην Ελλάδα όσο και σε πλήθος άλλων κρατών. Τα ταξίδια για θρησκευτικούς σκοπούς ήταν ουσιαστικά τα πρώτα ταξίδια αναψυχής που καταγράφηκαν σε διάφορες περιοχές του κόσμου, ανεξαρτήτως θρησκεύματος (Τσάρτας, 1996:12)

Το θρησκευτικό ταξίδι «είναι ένα ατομικό, αλλά πιο συχνά και συλλογικό ταξίδι, σε ένα τόπο που ο επισκέπτης τον επιθυμεί και δεν τον γνωρίζει εκ των προτέρων και ο οποίος (τόπος) σε μερικές περιπτώσεις προκαλεί ουτοπικά χαρακτηριστικά στη φαντασία αυτών που τον επισκέπτονται» (Tomasi, 2003:3)

Έναν άλλον ενδιαφέρον ορισμό του θρησκευτικού τουρισμού μας παραθέτει μέσω από τη δημοσίευση ενός αξιόλογου άρθρου ο κ. Ιερόθεος, Μητροπολίτης Ναυπάκτου² στο οποίο

---

² http://www.nafpaktiaki.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=167%3Athriskeutikos-tourismos&catid=40%3Atourismos&Itemid=62

αναφέρεται ότι η έκφραση θρησκευτικός τουρισμός χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά το 1937 από την Κοινωνία των Εθνών(ΟΗΕ)προκειμένου όπως χαρακτηρισθούν εκείνοι που αποδημούσαν προς ξένους τόπους για ένα διάστημα περισσότερων των 24 ωρών. Επίσης αναφέρεται ότι οι πρώτοι περιηγητές-τουρίστες ήταν οι Χριστιανοί, οι οποίοι περιφέρονταν σε διάφορους εκκλησιαστικούς χώρους, κυρίως όμως στους Αγίους Τόπους, για να προσκυνήσουν τα μέρη εκείνα όπου έζησε, σταυρώθηκε, τάφηκε, αναστήθηκε και αναλήφθηκε ο Χριστός και όπου έζησε και η πρώτη Χριστιανική Εκκλησία, καθώς επίσης και με μοναστικά κέντρα στα οποία ζούσαν Άγιοι, για να τούς ρωτήσουν διάφορα θέματα που τουςαπασχολούσαν.

Οι μετακινούμενοι χαρακτηρίζονταν ως απόδημοι, διότι έβγαιναν από τούς δήμους και οδοιπόροι, διότι οδοιπορούσαν με τις δύσκολες τότε συνθήκες. Είναι γνωστό το λεγόμενο Οδοιπορικό της Αιθερίας από την Δύση, πού ήταν μια μοναχή τού 5ου αιώνας, η οποία επισκέφθηκε τούς Αγίους Τόπους και έγραφε τις εντυπώσεις της . Αυτές τις μετακινήσεις συναντούμε και σε άλλα θρησκευύματα για ανάλογους σκοπούς. Η Ελλάδα είναι ίσως από τις λίγες χώρες στον κόσμο που μπορεί να αναπτύξει τη μορφή αυτή του τουρισμού καθώς τα ελληνικά μοναστήρια αποτελούν θαυμάσια τεκμήρια τέχνης και τεχνικής χτισμένα από τον 10^ο αιώνα και συνδυάζουν την ελληνική ορθόδοξη παράδοση με την εξέλιξη της αρχιτεκτονικής και της ζωγραφικής στον ελληνικό χώρο. Ο ορθόδοξος μοναχισμός έχει προσφέρει σε κάθε γωνιά του τόπου μας θαυμάσια μνημεία προσαρμοσμένα απόλυτα στην γεωγραφική θέση, το ανάγλυφο του εδάφους και το φυσικό τοπίο.

2.2 ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Η έννοια του θρησκευτικού τουρισμού γίνεται καλύτερα αντιληπτή μέσα από την κατανόηση του κινήτρου που ωθεί τον ταξιδιώτη-τουρίστα να επισκεφθεί συγκεκριμένο προορισμό. Η διαφορά αυτής της ειδικής μορφής τουρισμού, σε σύγκριση με τις άλλες μορφές, στηρίζεται στην ιδιαιτερότητα του θρησκευτικού κινήτρου η οποία καθιστά δύσκολο τον καθορισμό του ή την ενδοσκόπηση της έντασης με την οποία αυτός εμφανίζεται σε υποκειμενικό και ψυχολογικό επίπεδο. Για τον προσδιορισμό του περιεχομένου του θρησκευτικού τουρισμού ,μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε διάφορα κριτήρια που σχετίζονται με τους χώρους προσκυνήματος , τους τόπους έλξης θρησκευτικού τουρισμού και το χρόνο πραγματοποίησης των θρησκευτικών ταξιδιών (Nolan και Nolan,1989:4)

1. Η πρώτη κατηγορία σχετίζεται με το κριτήριο του χώρου προσκυνήματος ,δηλαδή με τους χώρους εκείνους που επισκέπτονται οι τουρίστες με θρησκευτικά κίνητρα ή οι θρησκευόμενοι τουρίστες. Η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει:

- Τους χώρους που παρουσιάζουν αποκλειστικά θρησκευτικό ενδιαφέρον, τους οποίους οι ταξιδιώτες τουρίστες δεν επισκέπτονται, λόγω έλλειψης άλλων σχετικών πολιτιστικών ενδιαφερόντων, λόγω περιορισμών στην πρόσβαση (π.χ. Άγιο Όρος), ή ακόμη λόγω χαμηλού τουριστικού ενδιαφέροντος.
- Τους ναούς που έχουν κατεξοχήν τουριστική σημασία λόγω των ιστορικών-πολιτιστικών ιδιαιτεροτήτων τους.(π.χ. Μονή της Αγίας Λαύρας, Μονή Αρκαδίου).
- Τους ναούς που έχουν ταυτόχρονα τουριστική και πνευματική αξία, ούτως ώστε και οι δύο κατηγορίες επισκεπτών (τουρίστες με οποιοδήποτε κίνητρο και θρησκευόμενοι τουρίστες)να μπορούν να ικανοποιήσουν τις ανάγκες τους.
- Τους ναούς όπου κατά χρονικά διαστήματα ,διοργανώνονται γιορτές με ισχυρό ιστορικό και θρησκευτικό ενδιαφέρον(π.χ. τα εκκλησάκια σε ολόκληρη την ελληνική επικράτεια που γιορτάζουν τον Δεκαπενταύγουστο και διοργανώνουν θρησκευτικό πανηγύρι.

Επισημαίνεται ότι πολλοί θρησκευτικοί χώροι που προσελκύουν προσκυνητές έχουν σχετικά μικρή αξία ως χώροι έλξης τουρισμού γενικού ενδιαφέροντος. Πρόκειται ,συνήθως, για εκκλησίες ή άλλα εκκλησιαστικά κτίσματα, χωρίς ιδιαίτερη πολιτιστική, ιστορική ή αρχιτεκτονική αξία ,που δεν αποτελούν τόπους πραγματοποίησης πολυδιαφημιζόμενων ή φαντασμαγορικών φεστιβάλ ,ούτε λιτανειών ή φολκλορικών εκδηλώσεων. Η πλειονότητα των ατόμων που επισκέπτονται αυτούς τους τόπους ,προέρχονται από τη γύρω περιοχή ή είναι άτομα που αποτελούν μέλη από ομάδες (γκρουπ) πιστών που επισκέπτονται αυτούς τους τόπους αποκλειστικά για προσκύνημα.

Γενικά οι τόποι αυτοί δεν παρουσιάζουν κανένα ενδιαφέρον για τους κοσμικούς τουρίστες. Η τουριστική τους υποδομή είναι σχεδόν ανύπαρκτη και η φιλοξενία των προσκυνητών γίνεται συνήθως από τις μητροπόλεις ,εκτός εάν υπάρχει σε κοντινή απόσταση κάποιο τουριστικό κατάλυμα που μπορεί να τους φιλοξενήσει.

Παρόλα αυτά, υπάρχουν και περιπτώσεις ευρέως αναγνωρισμένων τόπων προσκυνήματος, στους οποίους δημιουργούνται επιπτώσεις στον περιβάλλοντα χώρο παρόμοιες με εκείνες του μαζικού τουρισμού, μολονότι η περιοχή δεν έλκει σημαντικό ποσοστό κοσμικών τουριστών(π.χ. Τήνος)

Τα τοπικά ή περιφερειακά προσκυνηματικά κέντρα συνήθως δεν δέχονται μεγάλο αριθμό επισκεπτών, γιατί σε αυτά προέρχονται μόνο προσκυνητές και μέλη της τοπικής κοινωνίας για εκκλησιασμό, εκτός εάν αυτά τα κέντρα (ναοί, μοναστήρια, κ.λπ.) παρουσιάζουν ενδιαφέρον ή διοργανώνουν σημαντικές θρησκευτικές εκδηλώσεις(Nolan και Nolan 1992:71)

2.Η δεύτερη κατηγορία σχετίζεται με το κριτήριο του θρησκευτικού τόπου έλξης των τουριστών. Πρόκειται για θρησκευτικούς τόπους που προσελκύουν τουρίστες με οποιοδήποτε κίνητρο λόγω ύπαρξης θρησκευτικών κτιρίων με υψηλή καλλιτεχνική και μνημειακή σημασία ή άλλων θρησκευτικών μνημείων. Αυτοί οι τόποι προσελκύουν μεγάλο αριθμό τουριστών ανεξάρτητα από τα πιστεύω τους ή τις θρησκευτικές τους δεσμεύσεις.

Γενικά αυτή η κατηγορία θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως μια ειδική έκφανση του πολιτιστικού τουρισμού, στην οποία η προώθηση των διαφόρων πολιτιστικών αγαθών αποτελεί το αντικείμενο της τουριστικής προσφοράς επιτρέποντας συνακόλουθα και την πνευματική καλλιέργεια του επισκέπτη. Καθώς οι θρησκείες έχουν εμπνεύσει την πλειονότητα των έργων της καλλιτεχνικής και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, δεν προκαλεί έκπληξη το γεγονός ότι ένα μεγάλο μέρος του πολιτιστικού τουρισμού πρέπει να θεωρηθεί ως τουρισμός σε θρησκευτικό χώρο.

Σε μία εποχή όπου η συμμετοχή του κόσμου στην εκκλησία είναι μειωμένη και οι επισκέψεις σε ναούς και μοναστήρια αυξάνονται συνεχώς, είναι αντιληπτό, από τους έχοντες θέση ευθύνης στους ναούς και τα μοναστήρια, ότι μπορούν να θεωρήσουν τις επισκέψεις αυτές ως ευκαιρία. Έτσι θα μπορούσαν να μετατρέψουν τους απλούς τουρίστες σε προσκυνητές. Επίσης ενδέχεται μία πρώτη επίσκεψη σε ένα μοναστήρι ή ναό να καταλήξει σε ένα γεγονός που μπορεί να επαναλαμβάνεται τακτικά και έτσι ο επισκέπτης θα μπορούσε να «μετουσιωθεί σε θρήσκος προσκυνητής» (Nolan και Nolan, 1992:73).

Στην Ελλάδα το φαινόμενο αυτό καταγράφηκε αρκετές φορές για άτομα που επισκέφτηκαν το Άγιο Όρος την πρώτη φορά από απλή περιέργεια, αλλά συνέχισαν να το επισκέπτονται σε τακτά χρονικά διαστήματα για θρησκευτικούς πλέον λόγους, αφού

ανακάλυψαν μια προσωπική θρησκευτική κλίση και μία εσωτερική ψυχολογική αναγκαιότητα για αυτό το ταξίδι.

3. Η τρίτη κατηγορία σχετίζεται με το κριτήριο που αναφέρεται στις θρησκευτικές εορτές μεγάλης σπουδαιότητας όπως, για παράδειγμα, είναι οι εκδηλώσεις θρησκευτικής κατάνυξης τη Μεγάλη Εβδομάδα στην Πάτμο, την Τήνο και την Κέρκυρα. Οι θρησκευτικοί χρόνοι έλξης τουρισμού προσελκύουν επίσης, τουρίστες με οποιονδήποτε κίνητρο και όχι μόνο αποκλειστικά προσκυνητές ή θρησκευόμενους τουρίστες. Η κατηγορία αυτή μπορεί να οριστεί ως τουρισμός σε θρησκευτικό χρόνο.

Οι θρησκευτικές εορτές, είτε σχετίζονται με θρησκευτικούς τόπους που αποτελούν αντικείμενο προσκυνήματος, είτε όχι λειτουργούν ως πραγματική ή δυναμική ευκαιρία προσέλευσης τουριστών. «Οι εορτές στην ουσία συνιστούν χρονικά προσδιορισμένες “ατραξιόν”, με όλες τις προοπτικές και τα προβλήματα που σχετίζονται με τα κάθε είδους ειδικά γεγονότα» (Greenwood, 1989:34).

2.3 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΔΩΝ

ΠΡΩΤΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

Ο θρησκευτικός τουρισμός έχει τις ρίζες του στην αρχαιότητα και εξελίχθηκε στα προ Χριστού χρόνια, παράλληλα με όλο το τουριστικό φαινόμενο. Άλλες μορφές τουρισμού που εξελιχθήκαν μαζί του είναι ο τουρισμός αναψυχής, ο επαγγελματικός τουρισμός, ο πολιτιστικός τουρισμός, ο αθλητικός και ο ιαματικός τουρισμός. Αυτές οι μορφές πρωτοεμφανίστηκαν στην Αρχαία Αίγυπτο, στην Μεσοποταμία, στην Αρχαία Ελλάδα, στην Περσία και στην Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία.

Στην προ Χριστού χιλιετία αναπτύσσεται κυρίως στην Αρχαία Ελλάδα ο θρησκευτικός τουρισμός και ο αθλητικός τουρισμός. Χαρακτηριστική είναι η σύνδεση αθλητικού και θρησκευτικού τουρισμού της εποχής εκείνης αφού οι αθλητικοί αγώνες γίνονταν προς τιμή των Θεών. Ο θρησκευτικός τουρισμός ήταν τα ταξίδια των Αρχαίων Ελλήνων για να μεταβούν στις μεγάλες θρησκευτικές γιορτές προς τιμήν των Θεών τους. (Διονυσιακές γιορτές, Ελευσίνα, Παναθήναια, κ.ά.)

ΔΕΥΤΕΡΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

Η διάρκεια της ξεκίνα με την γέννηση του Χριστού και τερματίζει στο πρώτο μισό του 19^{ου} αιώνα. Σε εκείνη την περίοδο υπήρξε τουριστική δραστηριότητα των ίδιων μορφών που είχαν ήδη αναπτυχθεί. Λόγω όμως των κακών συνθηκών που επικρατούσαν τότε, δημιουργήθηκαν πολλά προβλήματα τα οποία δεν επέτρεπαν να εκδηλωθεί μια σοβαρή τουριστική δραστηριότητα.

Όμως κατά την μετά Χριστό περίοδο της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας υπήρξε άνθηση της εναλλακτικής μορφής του θρησκευτικού τουρισμού. Την Βυζαντινή περίοδο επικράτησαν μετακινήσεις κληρικών για τη διάδοση της νέας Χριστιανικής Θρησκείας. Τα Μοναστήρια και οι Ξενώνες των Εκκλησιών προσέφεραν υπηρεσίες διαμονής και διατροφής.

Χαρακτηριστική άνοδο στις μετακινήσεις των πιστών στους Αγίους Τόπους προκάλεσε η εύρεση του Τιμίου Σταυρού και ο ευπρεπισμός του Λόφου της Σταύρωσης. Άλλωστε τα ταξίδια που γίνονταν τότε ήταν κυρίως τα ταξίδια προσκυνητών προς τους Αγίους Τόπους.

ΤΡΙΤΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

Η διάρκεια της ήταν από το 1850 έως το 1950. Στην συγκεκριμένη περίοδο ο θρησκευτικός τουρισμός ενισχύθηκε κατά πολύ αφού και η εξέλιξη του τουριστικού φαινομένου ήταν σημαντική.

ΤΕΤΑΡΤΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

Η τέταρτη τουριστική περίοδος αρχίζει από το τέλος του Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου και ειδικά για την Ελλάδα το 1950 και για κάποιους τελειώνει το 1980, ενώ για άλλους συνεχίζεται μέχρι σήμερα.

Αυτή η περίοδος ονομάζεται “περίοδος του τουριστικού boom” και αυτό γιατί το τουριστικό φαινόμενο εκτινάχθηκε στα ύψη. Η έκρηξη αυτή έχει αποδειχθεί και εκφράζεται με αριθμούς και αιτιολογείται από την μελέτη των πολιτικών, κοινωνικών, οικονομικών, τεχνολογικών, πολιτιστικών και ψυχολογικών παραγόντων ή αιτίων που την προκάλεσαν.

Γενική εκτίμηση της ποσοτικής αύξησης του τουρισμού, από το 1950 μέχρι το 1980, είναι ότι τα τουριστικά μεγέθη δεκαπλασιάστηκαν ή και εικοσαπλασιάστηκαν. Άρα αναμενόμενο είναι πως όλες οι μορφές τουρισμού παρουσίασαν σημαντική ανάπτυξη. Το ίδιο και ο θρησκευτικός τουρισμός.

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

Στη σύγχρονη τουριστική περίοδο σημειώθηκε συνεχής τουριστική ανάπτυξη και άνθηση καθώς επικρατούσαν πιο ευνοϊκές συνθήκες από ότι σήμερα.

2.4 ΟΙ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΓΙΟΡΤΕΣ ΣΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ ΚΑΙ ΣΤΟ ΠΑΡΟΝ

Όλες οι θρησκείες, τόσο οι παλαιότερες πολυθεϊστικές και ειδωλολατρικές, όσο και οι σύγχρονες μονοθεϊστικές, είχαν και έχουν καθιερώσει πολλές γιορτές για να τιμήσουν τους Θεούς, τους Προφήτες και τους Αγίους τους ή για να τιμήσουν μεγάλα θρησκευτικά ή εκκλησιαστικά γεγονότα.

Στην Αρχαία Ελλάδα υπήρχαν οι μεγάλες Διονυσιακές γιορτές, τα Ελευσίνια Μυστήρια, τα Παναθήναια και άλλες μικρότερες γιορτές προς τιμή άλλων Θεών του Δωδεκάθεου, ή των Ημίθεων και Ηρώων. Επίσης και κάποιες γιορτές πανελλήνιων αγώνων οι οποίες διοργανώνονταν προς τιμή ορισμένων Θεών. Τέτοιες ήταν τα Ολύμπια, τα Πύθια, τα Ίσθμια και άλλες.

Στην Αρχαία Ρώμη υπήρχαν οι γιορτές Equiria, Lupercalia, Floralia, Saturnalia και τα Matronalia που γίνονταν προς τιμή κάποιων Θεών ή της ειρήνης και της ευτυχίας.

Στην Αρχαία Βαβυλώνα πραγματοποιούνταν γιορτές λατρείας του Βασιλιά-Θεού Akita.

Στην Αρχαία Αίγυπτο υπήρχαν γιορτές λατρείας του Θεού του Ήλιου, του Άμον Ρα ή των Ημιθέων και αργότερα και των Φαραώ.

Στη σύγχρονη εποχή κάθε μονοθεϊστική θρησκεία έχει τις δικές της μεγάλες γιορτές.

Οι Εβραίοι έχουν το Yom Kippur, το Πεςάχ, το Hanukkack, το Sukkot, το Rosh Hashanah και το Shaduoth.

Οι Μωαμεθανοί έχουν το Βαιμάριο, την πρώτη ημέρα μετά τον ιερό μήνα του Ραμαζανίου.

Οι Ινδουιστές έχουν την γιορτή Pushkarnus η οποία είναι γιορτή εξάγνισης στα ιερά νερά του ποταμού Godavari και την γιορτή Rathayatra.

Οι Βουδιστές έχουν την γιορτή Ullambana ή Bon και τη γιορτή Vassa.

Στην Χριστιανική θρησκεία καθιερώθηκε μια θρησκευτική γιορτή κάθε εβδομάδα, αυτή της Κυριακής (γιορτή του Κυρίου), ενώ αναπτύχθηκε ένας ετήσιος κύκλος γιορτών. κατά το οποίο κάθε ημέρα του χρόνου τιμάται η μνήμη ενός ή περισσοτέρων Αγίων, Οσίων, Μαρτύρων ή τιμούνται γεγονότα από τη ζωή του Χριστού και από την ιστορία της Εκκλησίας.

τον

Οι μεγαλύτερες όμως Χριστιανικές γιορτές είναι αυτές των Χριστουγέννων, Του Νέου Έτους, των Θεοφανείων, των Απόκρεων, των Παθών και της Ανάστασης του Κυρίου, της Πεντηκοστής και η γιορτή της Παναγίας τον Δεκαπενταύγουστο.

Μεγάλες χριστιανικές γιορτές είναι και οι τοπικές γιορτές προς τιμή της μνήμης των Αγίων, πολιούχων πόλεων και χωριών, ή προς τιμή των Αγίων για τους οποίους έχουν κτιστεί Μοναστήρια ή Εξωκκλήσια.

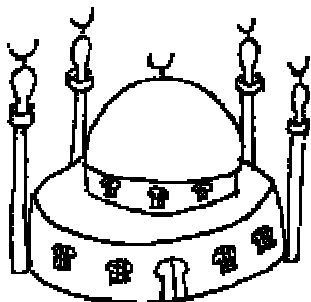
2.5 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΤΟΥ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Οι τουρίστες οι οποίοι επισκέπτονται έναν τόπο για θρησκευτικούς λόγους προέρχονται από διαφορετικά επίπεδα ηλικιακά όσο και κοινωνικά, οικονομικά αλλά και επαγγελματικά.

τόσο

Η συγκεκριμένη μορφή τουρισμού δεν συμβαδίζει με τις εποχές και ούτε αυτό επιθυμεί. Το κύριο στοιχείο το οποίο ακολουθεί είναι το θρησκευτικό εορτολόγιο ανεξάρτητα από τις εποχές του έτους και τις συνθήκες, είτε καιρικές, είτε πολιτικές.

Αναμφίβολα είναι η μοναδική μορφή τουρισμού που δεν “δείχνει” προτίμηση στους τουριστικούς προορισμούς, ούτε τους διαλέγει αφού εκείνοι είναι οι τόποι όπου εκδηλώνονται θρησκευτικές τελετές άρα ο επισκέπτης επικεντρώνει το ενδιαφέρον του πιο πολύ στο θρησκευτικό στοιχείο και λιγότερο στον προορισμό.

Ο λόγος που επισκέπτονται οι τουρίστες τους εκάστοτε προορισμούς είναι η θρησκεία. Αυτό άλλωστε είναι και το κύριο χαρακτηριστικό των "θρησκευτικών" τουριστών, η πίστη τους στην θρησκεία όποια και αν είναι αυτή.

Είναι γνωστό πως σε όλο τον κόσμο υπάρχουν θρησκευτικά μνημεία και τόποι λατρείας και το πανανθρώπινο θρησκευτικό συναίσθημα είναι αυτό το οποίο παρακινεί τους τουρίστες να τους επισκεφθούν. Με αυτό τον τρόπο ικανοποιούν τις θρησκευτικές τους ανάγκες.

Συγκεκριμένα για τον Χριστιανισμό και τους Έλληνες τουρίστες οι μεγάλες χριστιανικές γιορτές είναι ημέρες αργίας και αυτό τους επιτρέπει εφόσον είναι εργαζόμενοι να αφήνουν το φόρτο της εργασίας τους και να επισκέπτονται περιοχές όπου εκδηλώνονται θρησκευτικές τελετές.

Αυτή η μετακίνηση των τουριστών έχει και άλλα αίτια τα οποία ταυτόχρονα μπορούμε να ορίσουμε και ως χαρακτηριστικά των τουριστών ανεξάρτητα με την μορφή τουρισμού που προτιμούν.

Ένα από αυτά είναι πως οι περισσότεροι κάτοικοι των αστικών κέντρων κατάγονται από περιοχές της υπαίθρου και επιθυμούν να επιστρέψουν σε αυτές έστω και για μικρό χρονικό διάστημα. Οι ημέρες των μεγάλων θρησκευτικών γιορτών είναι κατάλληλες για να συμβεί αυτό.

Η έντονη επιθυμία επιστροφής στις ρίζες ενδυναμώνεται συνεχώς τα τελευταία χρόνια και παράλληλα με τον θρησκευτικό παράγοντα ωθεί τους ανθρώπους να επισκεφθούν τις περιοχές της υπαίθρου έστω και προσωρινά.

Όπως καταλαβαίνουμε τα κοινωνικά χαρακτηριστικά είναι εκείνα τα οποία οδηγούν στον θρησκευτικό τουρισμό.

Το θρησκευτικό συναίσθημα είναι πανανθρώπινο και καθολικό. Η πίστη στην θρησκεία είναι κάτι που οι περισσότεροι άνθρωποι διαθέτουν. Αυτό είναι το μεγαλύτερο και βασικότερο χαρακτηριστικό τους αλλά και το κίνητρο για να μετακινηθούν και να γνωρίσουν μέρη με θρησκευτικά χαρακτηριστικά.

Αυτό που αναζητά και χρειάζεται ο "θρησκευτικός" τουρίστας είναι να μάθει για την θρησκεία στην οποία πιστεύει, να γνωρίσει όσα πιο πολλά μπορεί και μέσα από αυτή του την πράξη να βρει ηρεμία και γαλήνη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

3.1 ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ- ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ

Σε όλη την Ελλάδα ο επισκέπτης έχει την ευκαιρία να θαυμάσει βυζαντινές βασιλικές και παλαιοχριστιανικές εκκλησίες με την εντυπωσιακή αγιογράφιση ,τα ψηφιδωτά ,τις σπάνιες εικόνες και τα ιερατικά κειμήλια.

Οι **εκκλησίες**, χώροι προορισμένοι να καλύψουν τις ανάγκες της χριστιανικής λατρείας, αποτελούν χαρακτηριστικό και αναπόσπαστο στοιχείο του ελληνικού τοπίου. Από τα λιτά, μονόχωρα ξωκλήσια έως τους επιβλητικούς εγγεγραμμένους σταυροειδείς ναούς, οι εκκλησίες ακολουθούν συγκεκριμένους αρχιτεκτονικούς τύπους που καθιερώθηκαν σταδιακά, από τους πρώτους αιώνες διάδοσης του χριστιανισμού και εξής.

Η διακόσμηση τους, ζωγραφική, ψηφιδωτή ή άλλη αντανακλά πάντα το ορθόδοξο δόγμα ακολουθώντας συγκεκριμένα τεχνοτροπικά ρεύματα και καθιερωμένα εικονογραφικά προγράμματα.

Σημαντικοί αρχιτέκτονες, κτίστες ή ζωγράφοι έχουν συμβάλει ανά τους αιώνες στην κατασκευή και διακόσμηση των ελληνικών εκκλησιών, πολλές από τις οποίες αποτελούν πλέον διατηρητέα μνημεία.

Οι παλαιότερες εκκλησίες στον ελληνικό χώρο, οι σημαντικότερες από τις οποίες συναντώνται σε Θεσσαλονίκη, Νέα Αγχίαλο, Νικόπολη, Αθήνα και Κόρινθο, χρονολογούνται στους πρώτους βυζαντινούς αιώνες (4ος – 6ος αι. μ.Χ.). Κατά την περίοδο αυτή σημαντικοί αρχαιοελληνικοί ναοί, όπως ο Παρθενώνας, το Ερεχθείο ή το «Θησείο» στην Αθήνα, μετατράπηκαν και λειτούργησαν ως εκκλησίες, ενώ πολλοί χριστιανικοί ναοί χτίστηκαν κοντά ή στη θέση γνωστών ειδωλολατρικών κέντρων (π.χ. σε Δαφνί, Ελευσίνα, Δελφούς, Επίδαυρο, Δήλο).

Εκκλησίες χτίστηκαν όμως και σε χώρους συνδεδεμένους με πρόσωπα ή συμβάντα σημαντικά για τους χριστιανούς, όπως π.χ. οι χώροι ταφής μαρτύρων. Οι ελληνικές εκκλησίες παρουσιάζουν έντονα τοπικό χαρακτήρα κατά την επόμενη, μεσοβυζαντινή περίοδο (7ος αι. μ.Χ. - 1204), διαφέροντας αρκετά από τα αντίστοιχα μνημεία στην Κωνσταντινούπολη. Οι πιο αξιόλογες συναντώνται στην Αττική, τη Βοιωτία, την

Αργολίδα, τη Μάνη κ.α. Ορισμένες από αυτές αποτελούν Καθολικά μονών, δηλαδή τους κεντρικούς ναούς των μοναστηριών στα οποία εντάσσονται. Οι εκκλησίες της υστεροβυζαντινής περιόδου (1204-1453) συνεχίζουν τους παραδοσιακούς αρχιτεκτονικούς τύπους. Σε Άρτα, Βέροια, Καστοριά, Θεσσαλονίκη και Μυστρά σώζονται ορισμένοι από τους πιο σημαντικούς ναούς που κτίστηκαν αυτή την περίοδο. Οι εκκλησίες, που κατασκευάστηκαν αυτή την εποχή σε περιοχές υπό φραγκική ή ενετική κατοχή, υιοθέτησαν αρκετά δυτικά στοιχεία, αρχιτεκτονικά ή διακοσμητικά. Οι εκκλησίες, που κατασκευάζονται στον ελληνικό χώρο κατά τους αιώνες της οθωμανικής κυριαρχίας, είναι ιδιαίτερα λιτές. Εξάιρεση αποτελούν οι ναοί σε περιοχές που βρίσκονταν υπό ενετική ή δυτική εν γένει κυριαρχία (Κρήτη, Επτάνησα). Μετά τον Αγώνα της Ανεξαρτησίας η οικονομική δυσπραγία δεν επέτρεψε την οικοδόμηση μεγάλωπρεπων εκκλησιών. Εξάιρεση αποτελεί η Μητρόπολη Αθηνών, που χτίστηκε στα μέσα του 19ου αι., για να λειτουργήσει ως ο κεντρικός ναός στην πρωτεύουσα του νεοσύστατου ελληνικού κράτους. Ωστόσο από το τέλος του 19ου και κυρίως κατά τις πρώτες δεκαετίες του 20ου αι. παρατηρείται μια νέα άνθηση στην εκκλησιαστική αρχιτεκτονική.

Όπως οι εκκλησίες, έτσι και τα **μοναστήρια** είναι στενά συνδεδεμένα με την ιστορία και την παράδοση της Ελλάδας. Ως μοναστήρι χαρακτηρίζεται το σύνολο των οικημάτων μέσα στα οποία διαβιούν μοναχοί ή γενικότερα τα μέλη μιας θρησκευτικής κοινότητας. Οι μονές απαρτίζονται συνήθως από ένα κεντρικό ναό (το λεγόμενο Καθολικό), παρεκκλήσια, τα κελιά των μοναχών, ξενώνες, την τράπεζα (τραπεζαρία), το μαγειρείο, τη βιβλιοθήκη κ.ά. Ο θεσμός του μοναχισμού πρωτοεμφανίστηκε τον 4ο αι. μ.Χ. με τους αναχωρητές (ή ασκητές) στην έρημο της Αιγύπτου, και γρήγορα εξαπλώθηκε σε άλλες περιοχές της τότε βυζαντινής αυτοκρατορίας. Η μεγάλη ακμή του από τον 10ο αι. μ.Χ. συνδυάστηκε με την ίδρυσηπολλώνμοναστηριών.

Η μεγαλύτερη μοναστηριακή κοινότητα στον ελληνικό χώρο βρίσκεται στο Άγιο Όρος, το γνωστό και ως περιβόλι της Παναγίας. Οι πρώτοι μοναχοί εγκαταστάθηκαν εκεί τον 5ο αι. μ.Χ. Το πρώτο κοινόβιο όμως ιδρύθηκε τον 10ο αι., όταν ο Όσιος Αθανάσιος ο Αθωνίτης θεμελίωσε τη Μονή Μεγίστης Λαύρας (963), η οποία διατηρεί έκτοτε πρωτεύουσα θέση μεταξύτωνάλλωναθωνικώνιδρυμάτων.

Η ιδιαιτερότητα του Αγίου Όρους έγκειται στο ότι αποτελεί αυτοδιοίκητο τμήμα του ελληνικού κράτους, υπαγόμενο πολιτικά στο Υπουργείο Εξωτερικών και θρησκευτικά στην δικαιοδοσία του Οικουμενικού Πατριαρχείου της Κωνσταντινούπολης. Και οι είκοσι αθωνικές μονές λειτουργούν κοινοβιακά, επιβάλλουν δηλαδή κοινή λειτουργία, προσευχή,

στέγη, σίτιση και εργασία στους μοναχούς. Οι τελευταίοι εκλέγουν και τον επικεφαλής της κάθε μονής, τον Ηγούμενο, που διατηρεί το τίτλο του δια βίου. Πλήθος κειμηλίων (χειρόγραφα, ιστορικά έγγραφα, χρυσόβουλα, φορητές εικόνες κ.ά.) έχουν θησαυριστεί στις μονές του Αγίου Όρους, το οποίο αποτελεί ακόμη άβατο για το γυναικείο πληθυσμό. Εκτός αυτών όμως και τα ίδια τα μοναστήρια αποτελούν πολιτιστικά μνημεία μοναδικά, όχι μόνο για την Ορθοδοξία και την Ελλάδα, αλλά για ολόκληρο τον κόσμο. Το δεύτερο μεγαλύτερο και σημαντικότερο μοναστικό συγκρότημα του ελληνικού χώρου είναι τα Μετέωρα. Οι πρώτοι ερημίτες εγκαταστάθηκαν εκεί τον 11ο αι. Οι παλαιότερες μονές όμως ανάγονται στο 14ο αι. Από τα 24 αρχικά μοναστήρια σήμερα λειτουργούν μόνο τα έξι, ενώ τα υπόλοιπα είναι ερειπωμένα. Από αυτά οι μονές Μεταμορφώσεως του Σωτήρος, Βαρλαάμ, Αγ. Νικολάου Αναπαυσά και Αγ. Τριάδος φιλοξενούν άνδρες μοναχούς ενώ οι μονές Ρουσάνου και Αγ. Στεφάνου είναι γυναικείες. Οι μονές των Μετεώρων έχουν χαρακτηριστεί από την UNESCO ως μνημεία πολιτιστικής κληρονομιάς.

3.2 ΤΟΠΟΙ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Οι θρησκευτικοτουριστικές μετακινήσεις στη χώρα μας γίνονται κατά τη διάρκεια των μεγάλων χριστιανικών γιορτών και κυρίως κατά τις ημέρες των Χριστουγέννων, του Νέου Έτους, των Απόκριων, του Πάσχα και του Δεκαπενταύγουστου.¹ Τα μνημεία της ελληνικής ορθοδοξίας είναι αναπόσπαστο τμήμα της εθνικής κληρονομιάς και αποτελούν αξιόλογο πόλο έλξης επισκεπτών. Οι βυζαντινές και οι μεταβυζαντινές εκκλησίες με την αξιόλογη εικονογράφησή τους, τα ψηφιδωτά, τις τοιχογραφίες και τις σπάνιες εικόνες τους, οι επιβλητικοί καθεδρικοί ναοί, τα ξωκλήσια και τα προσκυνήματα της υπαίθρου μαρτυρούν την επίμονη προσήλωση στις παραδόσεις και τη στενή και μακραίωνη διασύνδεση της τέχνης με τη θρησκευτική λατρεία. Για παράδειγμα υπάρχει το παλιό μοναστήρι του Προφήτη Αμώς σε ένα ύψωμα λίγο έξω από το Φαληράκι.

Η εκκλησία του Αγίου Νεκταρίου στο Φαληράκι.

ΤΑ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ ΤΩΝ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΩΝ

- **Ιερά Μονή Αγίου Ιωάννου Πάτμου**

- **Ιερά Μονή Παναγίας Ζωοδόχου Πηγής - Φιλερήμου**

Γενικότερα η Πάτμος πρόκειται για ένα νησί που είναι από τους σημαντικότερους θρησκευτικούς τόπους προσέλκυσης τουριστών στην χώρα μας, καθώς εκεί δίδαξε ο Ευαγγελιστής Ιωάννης ο θεολόγος, ένας από τους αγαπημένους μαθητές του Ιησού. Ο Ευαγγελιστής Ιωάννης έμεινε εξόριστος στην Πάτμο το 95-97 και προσδιορίζεται το «Σπήλαιο της Αποκάλυψης» στον τόπο της συγγραφής της Αποκάλυψης. Το ιερό

σπήλαιο της Αποκάλυψης που θεωρείται το σπουδαιότερο του νησιού περιβάλλεται σήμερα από ένα αρκετά μεγάλο μοναστηριακό συγκρότημα της Μονής της Αποκάλυψης. Η μονή δέχεται συχνά πολλούς επισκέπτες οι οποίοι ξεναγούνται στο σπήλαιο ,περίπου τέσσερα μέτρα βάθος, από μοναχό που βρίσκεται εκεί και είναι πάντα πρόθυμος. Συνολικά η Πάτμος έχει 51 εκκλησίες και την μονή της Ζωοδόχου Πηγής που είναι γυναικεία.

Το μοναστήρι της Παναγίας Ζωοδόχου Πηγής που βρίσκεται στο λόφο της Φιλερήμου, χτίστηκε τον 15ο αιώνα από τους Ιππότες για να φιλοξενήσει της εικόνα της Παναγίας. Στην Ιαλυσό, στο λόφο της Φιλερήμου βρίσκεται το μοναστήρι της Παναγίας της Φιλερήμου, αφιερωμένο στη Ζωοδόχο Πηγή. Το μοναστήρι, με τη λιθόκτιστη εκκλησία γοτθικού ρυθμού, που χτίστηκε τον 15ο αιώνα από τους Ιππότες στη θέση παλιάς βυζαντινής εκκλησίας, αναστηλώθηκε από Ιταλούς αρχαιολόγους. Η εικόνα της Παναγίας της Φιλερήμου, σημαντικό χριστιανικό κειμήλιο, ήρθε τον δέκατο τρίτο περίπου αιώνα πιθανότατα από την Ιερουσαλήμ στη Ρόδο και εγκαταστάθηκε στο λόφο της Φιλερήμου ως και το 1523, οπότε και το νησί περιήλθε στην οθωμανική κατοχή. Στη συνέχεια μετεφέρθη από τους Ιππότες στη Γαλλία έπειτα στην Ιταλία, τη Μάλτα, τη Ρωσία, όπου και παρέμεινε ως και την επανάσταση του 1917, τη Δανία, ενώ από το 2002 φιλοξενείται στο Μπλε Παρεκκλήσι του Εθνικού Μουσείου Μαυροβουνίου. Στην περιοχή κοντά στο Μοναστήρι βρίσκονται τα ερείπια ενός σταυρόσχημου βαπτιστηρίου, ο αρχαιολογικός χώρος, η υπόγεια βυζαντινή εκκλησία του Αγίου Γεωργίου του Χωστού που χρονολογείται τον 14ο και 15ο αιώνα. Εδώ ξεκινάει και ο Γολγοθάς, ένας δρόμος ανάμεσα σε δέντρα, με χαλκογραφίες στη μια πλευρά του, οι οποίες αναπαριστούν τα πάθη του Χριστού.

ΚΩΣ:

Η Κως³ αποτελεί απαραίτητο σταθμό στα «Βήματα του Αποστόλου Παύλου» καθώς εκείνος πέρασε από εκεί και δίδαξε τη νέα θρησκεία αγάπης. Εκκλησίες ορθόδοξες των νεότερων χρόνων υπάρχουν πολλές στην πόλη και στα χωριά με ωραία αρχιτεκτονική και διακοσμήσεις που παρουσιάζουν μεγάλο ενδιαφέρον. Επίσης υπάρχουν στην πόλη του νησιού δύο καθολικές εκκλησίες και δυο οθωμανικά τζαμιά που προσελκύουν και επισκέπτες Οθωμανικού θρησκευματος

- **Η Μονή της Μεταμόρφωσης του Σωτήρα**

(Είναι ένα γραφικό ξωκλήσι που βρίσκεται στην κορυφή του Όρους Δικαίου. Χτίστηκε στα τέλη του 1079 από τον μοναχό Αρσένιο Σκηνούρη ο οποίος στη συνέχεια έφτιαξε και δύο κελιά ακόμα για να μπορεί να φιλοξενήσει όσους ήθελαν να ασχοληθούν με τον ασκητισμό.

- **Η Υπαπαντή του Σωτήρος**

(Βρίσκεται στους πρόποδες ενός λόφου στην δυτική πλευρά του κάστρου στο Παλαιό Πύλι. Χτίστηκε στις αρχές του 1085 από τον όσιο Χριστόδουλο, πάνω στα ερείπια παλαιότερης μονής.

ΚΑΛΥΜΝΟΣ:

Ανάμεσα στην Κω και την Λέρο βρίσκεται το νησί αυτό, γνωστό και ως « νησί των σφουγγαράδων»- είναι το τέταρτο σε έκταση νησί των Δωδεκανήσων με πλούσιες τοπικές παραδόσεις και έντονο συναίσθημα θρησκευτικότητας. Τις μεγαλοπρεπείς ενοριακές εκκλησίες της κοσμούν έργα μεγάλων Καλυμνίων ζωγράφων με κορυφαίο παράδειγμα τον Γ. Οικονόμο, της σχολής Μονάχου.

Ο Απόστολος Παύλος, που πέρασε από τα κυριότερα ελληνικά νησιά και ο Ευαγγελιστής Ιωάννης δίδαξαν τη νέα θρησκεία, τον Χριστιανισμό και στην Κάλυμνο⁴. Η εκκλησία του Σταυρού, που ξεχωρίζει ,μοιάζει κρεμασμένη ψηλά στο ύψωμα, πάνω από την τοποθεσία Καντούν, χτισμένη μέσα σε μια σπηλιά και δίπλα ένας υπερμεγέθης Σταυρός, σύμβολο της

---

³ (Δάβαρης Γ. Δημήτρης, «Κως το νησί του Ιπποκράτη», D.G DAVARIS, ΑΘΗΝΑ)

⁴ Δάβαρης Γ. Δημήτρης «Κάλυμνος, το νησί των σφουγγαράδων», D.G DAVARIS Αθήνα)

εκκλησίας και κόσμημα του τοπίου. Πολλοί επισκέπτες από όλη την Κάλυμνο και τα άλλα νησιά πηγαίνουν εκεί κατά την γιορτή του Σταυρού στις 14 Σεπτεμβρίου.

- **Η εκκλησία του Αγ. Βασιλείου**

(Ο μεγαλύτερος και καλύτερα διατηρημένος παλαιοχριστιανικός ναός της Καλύμνου ,στο ρυθμό τρίκλιτης βασιλικής με εξάπλευρη αψίδα, νάρθηκα και προκτίσματα. Βεβαιώνει την ακμή του μεγάλου παλαιοχριστιανικού οικισμού της Τελένδου

- **Ενοριακός ναός Παναγιάς**

(Χτίστηκε και ιστορήθηκε από δωρεές ναυτικών στις αρχές του περασμένου αιώνα)⁵.

ΚΡΗΤΗ :

Η Κρήτη μέσα από την θρησκευτική της παράδοση, που το ξεκίνημα της χάνεται στα βάθη των αιώνων, έχει επιδείξει ένα μεγάλο πλούτο σε εκκλησίες και μοναστήρια. Τα μοναστήρια της περιτριγυρισμένα από έναν λαό με αναπτυγμένο το θρησκευτικό συναίσθημα ,αποτέλεσαν για τους Κρήτες θρησκευτικά κέντρα και άλλα παράλληλα γίνονται κέντρα πολιτισμού και θεματοφύλακες της εθνικής συνείδησης του λαού σε δύσκολες εποχές. Σήμερα σε λειτουργία βρίσκονται συνολικά σαράντα μοναστήρια και σώζονται περίπου οκτακόσιες εκκλησίες με σπουδαίες τοιχογραφίες.

- **Η Μονή Αγίας Τριάδας**

(Βρίσκεται 15,5 χλμ. Βορειοδυτικά από τα Χανιά, κοντά στο χωριό Κουμάρες, στην περιοχή Ακρωτήρι, περικυκλωμένο από ένα τοπίο απίστευτης φυσικής ομορφιάς. Η κεντρική εκκλησία του μοναστηριού έχει χτιστεί σε σχήμα σταυρού, και έχει ένα στρογγυλό θόλο και δυο πλευρικά ξωκλήσια τα οποία είναι αφιερωμένα στη Ζωοδόχος Πηγή και στον Άγιο Ιωάννη Θεολόγο).

⁵ <http://www.kalymnos-isl.gr/el/culture/churches-and-monasteries/77-2009-08-16-14-25-39>

- **Η Εκκλησία της Αγίας Μαγδαληνής**

(Η εκκλησία της Αγίας Μαγδαληνής βρίσκεται στη πόλη Χανιά, στην καινούργια γειτονιά του Χαλέπα. Έχει χτιστεί σύμφωνα με τη Ρωσοβυζαντινή αρχιτεκτονική το 1903, κατά τη διάρκεια της περιοχής όπου ο Πρίγκιπας Γεώργιος ήταν Ύπατος Αρμοστής

- **Η Μητρόπολη των Χανιών**

(Αυτή η όμορφη και μεγαλόπρεπης μητρόπολη βρίσκεται σε μια πλατεία ανατολικά της οδού Χαλιδών, στην πόλη Χανιά. Έχει τρία τμήματα τα οποία είναι αφιερωμένα διαδοχικά στην Παρουσίαση της Παρθένου, στον Άγιο Νικόλα και στους τρεις Ιεράρχες.

- **Ο καθεδρικός και η εκκλησία του Αγίου Μηνά**

(Αυτή η μεγάλη και εντυπωσιακή εκκλησία βρίσκεται στην πλατεία της Αγίας Αικατερίνης, στην πόλη του Ηρακλείου και είναι ένας από τους μεγαλύτερους καθεδρικούς ναούς της Ελλάδος. Έχει σχήμα σταυρού και 4 κίονες, 2 εντυπωσιακά καμπαναριά και ένα μαγευτικό τρούλο. Δίπλα του βρίσκεται η πανέμορφη εκκλησία του Αγίου Μηνά.

- **Η εκκλησία του Προφήτη Ηλία**

(Η εκκλησία αυτή είναι το σήμα κατατεθέν του χωριού Αρκαλοχώρι-βορειοανατολικά του Ηρακλείου) Είναι μια πανέμορφη, κατάλευκη εκκλησία με λεπτές γραμμές η οποία στέκεται στην κορυφή ενός λόφου όπου οι ανασκαφές φέρανε στο φως μια αρχαία σπηλιά λατρείας)

- **Το μοναστήρι Αρσάνη**

(Αυτό το μικρό μοναστήρι αξίζει την επίσκεψη για το μουσείο του, όπου διάφορες εικόνες, από διάφορες εκκλησίες του Ρεθύμνου εκθέτονται. Μερικά από αυτά τα έργα τέχνης έχουν δημιουργηθεί από ζωγράφους της Κρητικής Σχολής. Το μοναστήρι βρίσκεται μερικά χιλιόμετρα ανατολικά από το Ρέθυμνο, στην βόρεια ακτή της Κρήτης.⁶

ΑΙΓΑΙΟ ΠΕΛΑΓΟΣ-ΑΝΑΤΟΛΙΚΑ ΝΗΣΙΑ

ΛΕΣΒΟΣ:

---

⁶ <http://www.ξενοδοχεια.gr/crete/crete-churches.htm>

- **Το Ιερό Προσκύνημα της Παναγίας στην Αγιασό**

(Απέχει 25 χιλιόμετρα από την Μυτιλήνη και βρίσκεται στις πλαγιές του όρους Ολύμπου. Η ιστορία του προσκυνήματος αυτού αρχίζει στους Βυζαντινούς χρόνους, όταν ο ιερομόναχος Αγάθωνας ο Εφέσιος κατά τα χρόνια της εικονομαχίας έφερε στον τόπο αυτό την ιστορική εικόνα της Παναγίας της Οδηγήτριας, έργο του Ευαγγελιστή Λουκά μαζί με άλλα κειμήλια. Η μικρή Σκητή, που έκτισε έγινε μετά το τέλος της εικονομαχίας μεγαλοπρεπής ναός με το όνομα 'Αγία Σιών' όπου τοποθετήθηκε η εικόνα. Αργότερα γύρω από τη μονή χτίστηκε η πόλη της Αγιάσου. Πλήθη κόσμου έρχονται να προσκυνήσουν τη θαυματουργική εικόνα της Παναγίας. Η εκκλησία της Παναγίας της Βρεφοκρατούσας είναι το ίνδαλμα των πιστών. Το εικόνισμά της το έφερε από τα Ιεροσόλυμα ο αυτοκρατορικός ιερωμένος Αγάθων ο Εφέσιος το 803, ενώ προοριζόταν για το παλάτι της Κωνσταντινούπολης ή την Αγία Σοφία. Μαζί του έφερε ένα σταυρό ασημένιο με Τίμιο Ξύλο, ένα χειρόγραφο ευαγγέλιο του Έ αιώνα και λείψανα που σύμφωνα με την παράδοση ανήκαν στον Άγιο Διονύσιο τον Αεροπαγίτη. Το εικόνισμα έχει την επιγραφή «Αγία Σιών», όπως λεγόταν τότε η Ιερουσαλήμ.)

- **Ιερά Μονή Ταξιάρχη Μιχαήλ**

(Πρόκειται για Βυζαντινό μοναστήρι που ερημώθηκε πιθανότητα με την κατάληψη του νησιού από τους Τούρκους(1462) ενώ ο μοναστηριακός Ναός ανοικοδομήθηκε εκ βάθρων το 1979.Μεταξύ των παλαιών εικόνων του Ναού και των πολύτιμων εκκλησιαστικών αντικειμένων διακρίνεται η ανάγλυφη εικόνα-Βυζαντινής Τεχνοτροπίας-του Ταξιάρχη Μιχαήλ, η οποία σύμφωνα με την παράδοση φιλοτεχνήθηκε από πηλό και αίμα των σφαιγιασθέντων μοναχών κατά την καταστροφή της Μονής από τους Τούρκους. Αποτελεί σημαντικό προσκύνημα του νησιού και είναι χτισμένη σε πολύ μικρή απόσταση από την Κωμόπολη Μανταμάδος.

ΧΙΟΣ:

Η Χίος βρίσκεται στο βορειοανατολικό Αιγαίο λίγα χιλιόμετρα μακριά από τα παράλια της Μικράς Ασίας.⁷

Δεν είναι μόνο το νησί της μαστίχας και των λεμονανθών. Είναι και το νησί των Αγίων. Έτσι λοιπόν, η επίσκεψη στο νησί και ιδιαίτερα η ιερή οδοιπορία, συνδυασμένη με τις φυσικές καλλονές, την ήμερη και καλοσυνάτη φιλοξενία των κατοίκων και τον τοπικό τουρισμό, δεν χαρίζει απλώς ένα ευχάριστο ταξίδι, αλλά προσφέρει μια αλησμόνητη θρησκευτική βιωσιμότητα και εμπειρία. Ένα σύντομο οδοιπορικό στην Χίο των Αγίων, των μοναστηριών και των θρησκευτικών μνημείων είναι ένα βάπτισμα στα νήματα της πίστης, που ανεφοδιάζει και γαληνεύει τους σταυροκόπους της ζωής.

- **Νέα Ιερά Μονή**

(Κτίστηκε το 1042 μ.Χ από τον αυτοκράτορα Κωνσταντίνο 'Θ τον Μονομάχο, ύστερα από την θαυματουργική εύρεση της εικόνας της Θεοτόκου από τους τρεις Χιώτες μοναχούς Νικήτα, Ιωάννη, Ιωσήφ. Την εποχή της ακμής της η μονή αριθμούσε γύρω στους 800 μοναχούς, που έμεναν στα εντός και εκτός των τειχών κελιά τους. Πρόσφερε μεγάλες υπηρεσίες στον φιλανθρωπικό και πνευματικό χώρο του νησιού και στο γένος.

ΤΑ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ ΤΩΝ ΕΠΤΑΝΗΣΩΝ

ΛΕΥΚΑΔΑ:

Σ' όλο το νησί είναι διάσπαρτες πολλές εκκλησίες και μοναστήρια, μονόκλιτες βασιλικές με ημικυκλική αψίδα οι περισσότερες. Σε πολλά μοναστήρια, όπως αυτό της Κόκκινης Εκκλησίας ή των Αγίων Πατέρων, θα βρείτε αξιόλογες τοιχογραφίες. Εξαιρετικά δείγματα της Επτανησιακής Σχολής – μεταβυζαντινής τέχνης – στην αρχιτεκτονική, τη ζωγραφική, τη γλυπτική και τη μικροτεχνία αποτελούν οι ναοί του Αγίου Μηνά, του Αγίου Νικολάου, του Αγίου Σπυρίδωνα, του Παντοκράτορα κ.α.

---

⁷ <http://www.e-xios.gr/gr/2/>

- **Ιερά Μονή Παναγία η Φανερωμένη**

(Λίγα χιλιόμετρα έξω από την πόλη της Λευκάδας⁸, σε περίοπτη θέση, είναι χτισμένη η Ιερά Μονή της Φανερωμένης, στη θέση που κατά την αρχαιότητα υπήρχε ο ναός της Λευκάδιας Αρτέμιδος. Από το 63μ.Χ., που χτίστηκε ο αρχικός ναός συσπείρωσε γύρω του το πρώτο χριστιανικό πυρήνα των Λευκαδίων. Από τότε η Παναγία η Φανερωμένη αποτελεί την προστάτιδα της Λευκάδας. Σ' ένα πανέμορφο φυσικό περιβάλλον, η μονή, πάντα ανοιχτή, περιμένει να ξεκουράσει κάθε προσκυνητή, κάθε επισκέπτη. Τον Ιούνιο γιορτάζεται με λαμπρότητα και με πολλές εκδηλώσεις η γιορτή της Φανερωμένης και δέχεται χιλιάδες επισκέπτες απ' όλο τον κόσμο.

---

⁸ ΕΚΔΟΣΗ ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΛΕΥΚΑΔΑΣ «Λευκάδα- Φως στις διακοπές σας»

ΚΕΡΚΥΡΑ

Η Κέρκυρα είναι τόσο σημαντική ώστε «η απώλεια της, θα ήταν μοιραίο πλήγμα για τα σχέδιά μου» έγραφε στις αρχές του περασμένου αιώνα ο Ναπολέων. Δεν ήταν όμως ,μόνο η στρατηγική σημασία του νησιού, αλλά και εκείνη η παράξενη γοητεία που ασκεί ακόμη και σε ανθρώπους που δεν την είδαν ποτέ. Η Κέρκυρα⁹ διαθέτει πάνω από 800 εκκλησίες και μονές.

Πλήθος κόσμου την επισκέπτεται για να περάσει εκεί τις μέρες του Ορθόδοξου Πάσχα .Το Μεγάλο Σάββατο γίνεται η επίσημη λιτανεία του σκηνώματος του πολιούχου του Αγίου Σπυρίδωνα, που την ακολουθούν με ευλάβεια οι προσκυνητές .Στην Μητρόπολη, εξάλλου βλέπει κανείς όσες εικόνες σώθηκαν από τις εκκλησίες που βομβαρδίστηκαν στον τελευταίο πόλεμο. Ακολουθούν μερικές από τις πιο φημισμένες μονές και εκκλησίες της Κέρκυρας:

- **Η εκκλησία του Αγίου Σπυρίδωνα** (Η εκκλησία του Αγίου Σπυρίδωνα βρίσκεται στην παλιά πόλη της Κέρκυρας επάνω στα ερείπια παλαιότερης εκκλησίας. Η αποπεράτωση του ναού ολοκληρώθηκε το 1589 με την οικονομική συνεισφορά όλων των Κερκυραίων. Είναι μια απλή βασιλικού αριθμού εκκλησία .Οι εικόνες που κοσμούν το εσωτερικό της είναι αντίγραφα των έργων του ζωγράφου Π. Δοξαρά και χωρίζονται σε 17 τμήματα και απεικονίζουν τα θαύματα του Αγίου καθώς και των Ευαγγελιστών.)
- **Η εκκλησία του Αγίου Ιάσωνα και Σωσιπάτρου**
- **Η παλαιοχριστιανική Βασιλική της Παλαιόπολης**
- **Η μονή της Παναγίας της Παλαιοκαστρίτσας**
- **Η μονή της Πλατυτέρας**

---

⁹ <http://www.ξενοδοχεια.gr/ionian/corfu/corfu-churches.htm>

ΚΕΦΑΛΟΝΙΑ

Υπάρχουν αρκετές εκκλησίες και μονές στην Κεφαλονιά¹⁰. Ακολουθούν οι πιο φημισμένες:

- **Η μονή του Αγίου Γερασίμου**

(Το μοναστήρι του Αγίου Γερασίμου είναι κέντρο θρησκευτικού προσκυνήματος. Τα δύο σπουδαιότερα πανηγύρια του είναι στις 15 Αυγούστου ημέρα του θανάτου του Αγίου, και στις 20 Οκτωβρίου, ημέρα ανακομιδής των λειψάνων του. Και στις δυο αυτές εορτές που συγκεντρώνουν πολύ κόσμο ,το διατηρημένο σκήνωμα του Αγίου μεταφέρεται με πομπή αε απόσταση 500 περίπου μέτρων από την εκκλησία όπου φυλάγεται , κάτω από τον μεγάλο πλάτανο ,όπου βρίσκεται το πηγάδι που έσκαψε ο Άγιος με τα χέρια του. Ο Άγιος θεωρείται θαυματουργός κατά την ανακομιδή των λειψάνων του, το σώμα του βρέθηκε άθικτο και ανέδιδε μια ευχάριστη μυρωδιά. Είναι προστάτης του νησιού και τα δύο πανηγύρια του συγκεντρώνουν προσκυνητές από όλα τα μέρη της Ελλάδος.)

- **Η μονή του Αγίου Αντρέα**
- **Η μονή της Παναγίας της Άτρου**
- **Η μονή των Αγριλίων**
- **Η μονή της Παναγίας στα Θέματα**

¹⁰ <http://www.ξενοδοχεια.gr/ionian/kefalonia/kefalonia-churches.htm>

- **Η εκκλησία της Παναγίας Λαγκουβάρδας.**
- **Η εκκλησία της Ζωοδόχου Πηγής**

ΤΑ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ ΤΩΝ ΚΥΚΛΑΔΩΝ

ΚΥΘΝΟΣ:

Το Πάσχα στην Κύθνο είναι καταλυτικό και συγκεκριμένα στα Θερμιά ,όπου συγκεντρώνεται πλήθος κόσμου εκείνες τις μέρες. Επίσης ενδιαφέρουσες εκδρομές γίνονται συχνά από προσκυνητές και στην Παναγία Κανάλα.

- **Η εκκλησία του Αγίου Σάββα**

(Μονόκλιτη, βασιλική με τρούλο εκκλησία. Στο υπέρθυρο έχει εντοιχιστεί περιγραφή του 1673 και οικόσημο του Αντ. Γκοζαδίνου. Στο εσωτερικό διατηρείται αξιόλογο ξυλόγλυπτο τέμπλο. Αξιόλογη η μεταμόρφωση του Σωτήρα με επίσης υπέροχο τέμπλο.)

- **Η εκκλησία της Παναγίας της Κανάλας**

(Είναι μια από τις πιο καλοφτιαγμένες των Κυκλάδων. Απέχει 16 χλμ. ανατολικά από τη Χώρα και φυλάσσει με σεβασμό τη θαυματουργική εικόνα του Απόστολου Λουκά.¹¹

ΠΑΡΟΣ:

Παροικία Καταπολιανή: Το ιερό προσκύνημα συνδέεται με τους θρύλους του Βυζαντίου. Η παράδοση και η ιστορία την θέλουν να ξεκινά την πορεία της επί Μ. Κωνσταντίνου και Ιουστινιανού. Είναι το ιερό στολίδι της Αιγαιοπελαγίτικης αρχιτεκτονικής και μετά από αναπαλαιώσεις του 1959, το τρίτο κατά σειρά σπουδαιότητας παλαιοχριστιανικό μνημείο του Ελλαδικού χώρου μετά τον Αχειροποίητο και τον Άγιο Δημήτριο Θεσσαλονίκης. Το όνομά της έχει και αυτό την ιστορία του που της δίνει πιο μεγάλη αίγλη. Μια παράδοση αναφέρει ότι είναι γνωστές οι 99 πύλες και σαν βρούμε την εκατοστή «θα πάρουμε την Πόλη» από αυτό και η ονομασία της Εκαντοταπυλιανή, ενώ το τοπωνύμιο της Κατάπολα σημαίνει «κατά την Πόλη». Είναι χτισμένη στο Β.Α τμήμα της Πάρου πάνω σε αρχαίους ναούς. Τα

¹¹ http://www.ferries-greece.com/gr/greek_islands/cyclades/kythnos_ferries/kythnos_churches_monasteries.asp

γλυπτά της είναι αρχαία και χριστιανικά και σώζονται πολλές εικόνες. Άλλα μοναδικά μνημεία της Πάτμου¹² είναι τα ακόλουθα:

- **Καστρομονάστηρο του Αγίου Ιωάννη του θεολόγου**
- **Η μονή της Αποκάλυψης**
- **Η εκκλησία του Αγίου Ιωάννη του θεολόγου**
- **Η εκκλησία του Ευαγγελισμού**
- **Η Μονή της Παναγίας της Κουμάνας**
- **Η Μονή Λογγοβάρδας** (Το μοναστήρι αυτό μπορεί να φιλοξενήσει όσους άντρες επιθυμούν να ξεκουράσουν την ψυχή τους για μια εβδομάδα .Η ιερά Μονή Λογγοβάρδας τηρεί το τυπικό του Αγίου Όρους και είναι άβατη για τις γυναίκες. Το περιβάλλον καθαρά κυκλαδίτικο: βουνά με ελάχιστη βλάστηση και φρεσκοασβεστωμένα κτίρια δημιουργούν ζοηρή αντίθεση με το μπλε του ουρανού. Στην ιερά Μονή ο επισκέπτης μεταβαίνει με τοπικό λεωφορείο από την παροικία)

ΣΑΝΤΟΡΙΝΗ:

«Τι είναι αυτό που κάνει την αγάπη να κρατάει για πάντα;» έλεγε ο Tom Rombins στον Τρυποκάρυδο. Όσοι αγάπησαν την Σαντορίνη, την αγάπησαν για πάντα. Οι ντόπιοι λένε ότι έχει μια καρδιά που χτυπά δυνατά και δονεί τα βουνά, το έδαφος, τη θάλασσα. Κι η καρδιά των ανθρώπων ή συντονίζεται με τη δική της και μένουν ή δεν τη συναντά ποτέ και φεύγουν τρέχοντας. Είναι ένα τοπίο που παρουσιάζουν οι περισσότερες καρτ –ποστάλ, τα πόστερς, τα εξώφυλλα των βιβλίων και οι διαφημίσεις του νησιού. Η εκκλησία του Αγίου Μηνά, στο

¹² (Τουριστικός Οδηγός: Πάρος-Αντίπαρος, Εκδόσεις Μιχάλης Τουμπής Α.Ε Αθήνα 1991)

ακρότατο σημείο του βράχου ,αριστερά έχει γίνει κάτι σαν σύμβολο της Σαντορίνης. Ο χαρακτηριστικός τρούλος αποτελείται από τρία στοιχεία: α)το πολυεδρικό του τύμπανο με ένα άνοιγμα σε κάθε του έδρα, β) τον καθαυτό τρούλο με την μια ή δύο σειρές προεξέχουσες πέτρες στην εξωτερική του επιφάνεια, που τον κάνουν να μοιάζουν με νάρκη και γ)τον πυργοειδή φανό, στη μέση του κλειδιού, που αποτελείται και αυτός από ένα πολυεδρικό τύμπανο με ανοίγματα και καλύπτεται από ένα μικρό τρούλο ο οποίος φέρει τον Σταυρό.

Στην Περίσσα υπάρχει η εκκλησία του Αγίου Σταυρού της Σαντορίνης. Είναι ο μεγαλύτερος ναός της Σαντορίνης που φαντάζει παράξενα καθώς ο όγκος του αναδύεται ,θαρρείς από τον αφρό. Γενικά οι εκκλησίες του νησιού είναι δυσανάλογες με τους ταπεινούς όγκους που απαρτίζουν τα χωριά. Πιάνουν μεγάλο χώρο, είναι επιβλητικές και συνδυάζουν αρχιτεκτονικά στοιχεία ντόπια και δυτικά. Τελείως ξεχωριστή είναι η αρχιτεκτονική των καθολικών μοναστηριών, που μοιάζουν πραγματικά φρούρια.

ΤΗΝΟΣ:

Η Τήνος είναι το τέταρτο νησί σε μέγεθος των Κυκλάδων μετά την Άνδρο, την Νάξο και την Πάρο. Βρίσκεται ΝΑ .συνέχεια της Άνδρου και ΒΔ. της Μυκόνου.

Από την πρώτη Αυγούστου κάθε χρόνο χιλιάδες προσκυνητές κατακλύζουν το νησί, ενώ την παραμονή του Δεκαπενταύγουστου το θέαμα της αυλής του ναού της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, της πόλεως και του λιμανιού είναι απερίγραπτο. Κατάφορτα τα πλοία από Πειραιά, Ραφήνα και τα άλλα νησιά μας φτάνουν στη Τήνο. Οι αποβάθρες του νησιού γεμίζουν κόσμο όπως και οι δύο λεωφόροι που οδηγούν στο ναό. Εκεί συναντιούνται οι Ορθόδοξοι από όλα τα μέρη. Όλο το νησί είναι στολισμένο μεταβάλλεται σε έναν μεγάλο ξενώνα για τους επισκέπτες. Η κίνηση είναι τόσο μεγάλη που οι Τηνιακοί ανάμεσα στους ξένους χάνονται, Την παραμονή έρχονται εκπρόσωποι της κυβερνήσεως επίσημοι ,στρατιωτικά αγήματα που θα αποδώσουν τιμές. Ατελείωτες ουρές προσκυνητών περιμένουν να προσκυνήσουν και ακολουθεί ολονυκτία και παράκληση, καθώς τη νύχτα ο ναός μένει ανοιχτός. Την ημέρα της γιορτής οι χιλιάδες επισκέπτες φτάνουν στους 30.000 και τα δύο τα λιμάνια του είναι γεμάτα πλοία. Μια ατελείωτη σειρά πλήθους που αρχίζει από το ναό και τελειώνει στην παραλία, περιμένει να περάσει από πάνω η Χάρη της. Η πομπή φτάνει στην παραλία όπου γίνεται η δέηση .Τα πολεμικά πλοία βρίσκονται έξω από το λιμάνι ,τα επιβατηγά και όλα τα κόττερα και κάθε πλεούμενο αποδίδουν, σφυρίζοντας τιμές στην Μεγαλόχαρη στον υγρό τάφο της Έλλης ,που τορπιλίστηκε τον Αύγουστο του 1940 στο λιμάνι της Τήνου. Τέλος η πομπή ακολουθώντας τον ίδιο δρόμο επιστρέφει στον ναό και τα αναρίθμητα πλήθη ξεκινούν για επιστροφή.

Η εκκλησία της Τήνου κτίστηκε το 1833 με μάρμαρα παριανά και τηνιακά και εκεί φυλάσσεται η θαυμάσια εικόνα της Παρθένου ,που βρέθηκε μετά το όραμα της Αγίας Πελαγίας. Στις 9 Ιουλίου 1822 η Παναγία εμφανίστηκε μπροστά της και της ζήτησε να σκάψουν και να την ανακαλύψουν για να κτίσουν εκεί το ναό της. Ο επισκέπτης αφού προσκυνήσει την εικόνα της Μεγαλόχαρης μπορεί να κατέβει στο ναό της ευρέσεως για να δει το μέρος που βρέθηκε η Αγία εικόνα. Αριστερά μπαίνοντας στο ναό είναι ένα μικρό άνοιγμα σκεπασμένο με ασημένιο κάλυμμα. Λίγα μέτρα μακρύτερα είναι το Άγιασμα. Δεξιά περνώντας σε μια στοά βρίσκεται το μέρος όπου γίνονται οι βαπτίσεις των νηπίων και σε κλειστό χώρο των αλλόθρησκων, που βαπτίζονται σε μεγάλη ηλικία. Ο επισκέπτης μπορεί να πάρει το Άγιασμα και λάδι από το καντήλι της Μεγαλόχαρης, που είναι ακοίμητο.

ΜΥΚΟΝΟΣ

Μόνο στην περιοχή της χώρας και σε έκταση ενός τ. χιλ. περίπου, υπάρχουν περισσότερες από 60 παλαιές εκκλησίες με ξεχωριστό αισθητικό-μνημειακό ενδιαφέρον ενώ, σε ολόκληρη την Μύκονο, τα μικρότερα ξωκλήσια πρέπει να ξεπερνούν κατά πολύ τον αριθμό αυτό και να ξεπερνούν και τα 400. Αρκετοί από τους σεμνούς αυτούς τόπους έχουν κηρυχθεί από το Υπουργείο Πολιτισμού σε προστατευόμενα ιστορικά μνημεία. Χωρίς καμιά αμφιβολία χαρακτηρισμένα ή όχι, και τα πιο απλοϊκά ή απόμερα ξωκλήσια δέχονται πάντοτε την περιποίηση των ιδιοκτητών τους .κι αξίζουν την προσοχή και το σεβασμό του επισκέπτη.¹³

- **Το Μοναστήρι της Παναγίας Τουρλιανής**
- **Το Μοναστήρι του Αγίου Λουκά**

¹³ http://www.mykonostour.com/greek/mykonos_churches/index.html

- Το μοναστήρι του Παλαιοκάστρου
- Ο ναός της Ζωοδόχου Πηγής
- Η εκκλησία Παραπορτιανή Μύκονος Παναγιά

(Μία από τις πιο φωτογραφημένες εκκλησίες στον κόσμο, είναι ένα σύμπλεγμα πέντε εκκλησιών. Τέσσερις εκκλησίες αποτελούν τη βάση του οικοδομήματος με μία Πέμπτη να επικάθεται σαν τρούλος)

ΤΑ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ

- Παναγίας Πορταϊτίσσης Κορνοφωλιάς
- Κοιμήσεως Θεοτόκου - «Παναγίας του Έβρου»
- Αγίου Ιωάννου Θεολόγου Αετοχωρίου
- Παναγίας Φανερωμένης Βαθυρρύακος
- Παναγίας Αρχαγγελιωτίσσης Ξάνθης
- Παμμεγίστων Ταξιαρχών Ξάνθης

• Παναγία της Καλαμούς Ξάνθης¹⁴(Πάνω ακριβώς από την Ξάνθη και σε σχήμα ισόπλευρου τριγώνου βρίσκονται τα τρία προηγούμενα μοναστήρια που αναφέραμε. Μαζί με το μοναστήρι του Αγίου Νικολάου σχηματίζουν ένα σταυρό, ο οποίος κατά παλαιά παράδοση των κατοίκων της πόλης, την προστατεύει από καταστροφές, σεισμούς, πλημμύρες ακόμη και λεηλασίες, Αν και δεν είναι γνωστό πότε ακριβώς χτίστηκαν τα μοναστήρια αυτά η εντόπια

¹⁴ http://www.imxanthis.gr/cms/index.php?option=com_content&view=article&id=62&Itemid=69

παράδοση τα ανάγει στους βυζαντινούς χρόνους. Και έτσι πρέπει να είναι γιατί από το 950 μέχρι το 1350 μ.Χ η οροσειρά από Ξάνθη μέχρι Κομοτηνή ήταν γεμάτη από μοναστήρια όπου ανέβαιναν και μόναζαν σπουδαίοι άντρες, άρχοντες, στρατηγοί, γαιοκτήμονες, μορφωμένοι διδάσκαλοι και σοφοί καθηγητές από την Κωνσταντινούπολη και όλη την Θράκη. Τόσα πολλά ήταν τα μοναστήρια ώστε όλο το Όρος ονομαζόταν τότε το ΠΑΠΙΚΙΟ και στην φήμη ήταν ισάξιο με το Άγιο Όρος. Εδώ μεταξύ άλλων μόνασε και για ένα διάστημα και ο Άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς πριν γίνει αρχιεπίσκοπος στην Θεσσαλονίκη. Ακόμη και σήμερα όλος ο τόπος είναι γεμάτος από ερείπια κι θεμέλια ναών, μοναστηριών και ασκητηριών. Τα τρία λοιπόν αυτά μοναστήρια είναι τα μόνα κατάλοιπα από το πλήθος των μοναστηριών της εποχής εκείνης και φαίνεται ότι κατόρθωσαν να διασωθούν επειδή ήταν συνδεδεμένα με την πόλη της Ξάνθης. Αλλά και από τα μοναστήρια αυτά μόνο οι τοίχοι και οι ναοί αυτών κατόρθωσαν να διασωθούν.)

- **Αγίας Μεγαλομάρτυρος Ειρήνης Ξάνθης**

ΤΑ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

- **Παναγίας Εικοσιφοινήσσης Δράμας**

(Ανήκει στη Μητρόπολη Δράμας. Η μονή βρίσκεται σε υψόμετρο 753 μ. σε μια καλά προστατευόμενη πλαγιά του Παγγαίου που φημίζεται για το εξαιρετικό του κλίμα. Σύμφωνα με τη θρησκευτική παράδοση, πρωτοχτίστηκε τον πέμπτο αιώνα με κτήτορα τον Άγιο Γερμανό.)

- **Αναλήψεως του Σωτήρος Δράμας**
- **Αγίου Μηνά Περιχώρας**
- **Αγίου Σίλα Καβάλας**

- **Μεταμορφώσεως του Σωτήρος «Νικητών»**
- **Τιμίου Προδρόμου Νικήσιανης**
- **Αγίου Δημητρίου Νικήσιανης**
- **Αγίου Παντελεήμονος Χρυσοκάστρου**
- **Παναγίας Παγγαιωτίσης**
- **Αγίας Ειρήνης Γεωργιανής**
- **Αγίας Τριάδος Τούμπας**
- **Αγίας Κυριακής Αλιστράτης**
- **Αγίας Παρασκευής Δομήρου**
- **Αναλήψεως Πρώτης Σερρών**
- **Τιμίου Προδρόμου Σερρών**
- **Παναγίας Βύσσιανης Σερρών**
- **Υψώσεως Τιμίου Σταυρού Αγίου Πνεύματος**
- **Προφήτου Ηλία Σερρών**
- **Αγίων Κηρύκου και Ιουλίτης Σιδηροκάστρου**
- **Αγίου Στεφάνου και Χρυσοστόμου Φαιάς Πέτρας**
- **Τιμίου Προδρόμου Ακριτοχωρίου**

ΤΑ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

- **Κοιμήσεως Θεοτόκου Ν. Μαρμαρά**
- **Ευαγγελισμού της Θεοτόκου Ορμύλιας**
- **Αγίου Αρσενίου του Καππαδόκου Χαλκιδικής**
- **Ευαγγελιστού Ιωάννου Θεολόγου Σουρωτής**
- **Αγίου Ιωάννου Προδρόμου Μεταμορφώσεως Χαλκιδικής**
- **Μεταμορφώσεως του Σωτήρος Σοχού**
- **Αγίας Τριάδος – Πέντε Βρύσες**

- **Παντοκράτορος Λαγκαδά**
- **Εισοδίων Θεοτόκου Λαγκαδά**

- Αγίας Αναστασίας Φαρμακολύτριας
- Βαλτάδων Θεσσαλονίκης
- Αγίας Θεοδώρας Θεσσαλονίκης
- Κοιμήσεως Θεοτόκου Πανοράματος
- Παναγίας Θεοσκεπάστου Σοχού
- Αγίων Αποστόλων και Κυρίλλου –

Μεθοδίου Πανοράματος

- Γενεσίου της Θεοτόκου Πανοράματος
- Αγίου Γρηγορίου Παλαμά Κουφαλίων
- Μεταμοφώσεως του Σωτήρος Χορτιάτη
- Γενεσίου Θεοτόκου Γοργοεπηκόου Νέας Μαγνησίας
- Αγίας Τριάδος Ν. Ευκαρπίας
- Παναγίας Γουμενίσης
- Αγίων Ραφαήλ, Νικολάου και Ειρήνης Γρίβας
- Οσίου Νικοδήμου Πενταλόφου
- Αγίου Γεωργίου Ανύνδρου Παιονίας
- Αρχαγγέλου Μιχαήλ Αριδαίας
- Αγίας Τριάδος Έδεσσας
- Υψώσεως Τιμίου Σταυρού Μεσημερίου
- Ησυχαστήριο Επτά Χάριτες Γιαννιτσών
- Τιμίου Προδρόμου Σκήτης

Βέροιας

- Παναγίας Δοβρά Βέροιας
- Αγίας Κυριακής Λουτρού

Αλεξανδρείας

- **Τιμίου Προδρόμου Νάουσας**
- **Αγίου Αθανασίου Σφηνίτσης Βέροιας**
- **Παναγίας Σουμελά – Προσκύνημα**
- **Διονυσίου του εν Ολύμπω Λιτοχωρίου**
- **Οσίου Εφραίμ Κονταριωτίσσης Πιερίας**
- **Αγίου Αθανασίου Κολινδρού**
- **Προφήτου Ηλία Κατερίνης**
- **Αγίου Γεωργίου Κορινού**

ΤΑ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

- **Αγίας Τριάδος Λαριούς**
- **Αγίου Αντωνίου Σιάπκας**
- **Αγίας Τριάδος Βελβενδού**
- **Αγίας Παρασκευής Μηλοχωρίου**
- **Αγίας Τριάδος Βυθού**
- **Κοιμήσεως Θεοτόκου Σισανίου**
- **Μεταμορφώσεως του Σωτήρος – Οσίου Νικάνορος Γρεβενών**
- **Μεταμορφώσεως Σωτήρος Δρυοβούνου**
- **Κοιμήσεως Θεοτόκου Μικροκάστρου**
- **Αγίας Τριάδος Πισοδερίου**
- **Κοιμήσεως Θεοτόκου Κλαδορράχης**
- **Αγίων Αναργύρων Καστοριάς**
- **Παναγίας Μαυριώτισσας Καστοριάς**
- **Αγίου Νικολάου Τσιριλόβου**
- **Γενεθλίου της Θεοτόκου Κλεισούρας**
- **Αγίας Παρασκευής Κότορι**

ΒΕΡΟΙΑ:

Εδώ δίδαξε ο Απόστολος Παύλος και πολλές από τις εκκλησίες της έχουν αξιόλογες τοιχογραφίες. Αποτελεί ένας από τους βασικούς προορισμούς στα ταξίδια με θέματα «Βήματα του Αποστόλου Παύλου». Στις καταπράσινες παρυφές του και τις πλαγιές του Βερμίου και των Πιερίων βρίσκονται οι αξιοθαύμαστες Βυζαντινές Μονές και Ναοί ,συνθέτοντας μια διαδρομή ιδανική για κάθε επισκέπτη της περιοχής Στην ευρύτερη περιοχή της Βέροιας υπάρχουν οι εξής μονές:

- **Μονή Τιμίου Προδρόμου**¹⁵(Η μονή Προδρόμου χτίστηκε το 1326 στη θέση που βρισκόταν ένα παλαιότερο, εξαφανισμένο σήμερα μοναστήρι του 9^{ου} αιώνα ,η Μονή Λαζάρου. Με τα χρόνια η μονή εξελίχθηκε σε ένα από τα σημαντικότερα μοναστικά κέντρα της Μακεδονίας για έναν κάπως διαφορετικό λόγο από τα άλλα αναλόγου εμβέλειας μοναστήρια.)
- **Ιερά Μονή Παναγίας Δοβρά**
- **Ιερά Μονή Τιμίου Προδρόμου**

ΤΑ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

- **Παναγίας Μολυβδοσκεπάστου**
- **Γενεσίου Θεοτόκου Στομίου**
- **Βελλάς Ιωαννίνων**

---

¹⁵ <http://1myblog.pblogs.gr/2008/08/i-monh-timioy-prodromoy-beroia.html>

• **Παναγίας Ντουραχάνη** (1434, τέσσερα χρόνια μετά την κατάληψη των Ιωαννίνων από τους Οθωμανούς, ο Ντουραχάν Πασάς, Μπεηλέρμπεης της Ρούμελης, πέρασε με το στρατό του πάνω από την λίμνη των Ιωαννίνων (Παμβώτιδα).

- **Φιλανθρωπηγών**
- **Αγίου Νικολάου Ντίλιου**
- **Παναγίας Ελεούσης**
- **Αγίου Παντελεήμονος**
- **Ιωάννου του Προδρόμου**

- **Τιμίου Προδρόμου Καστρίτσας**
- **Αγίου Νικολάου Μετσόβου**
- **Κοιμήσεως Θεοτόκου Γηρομερίου**
- **Κοιμήσεως Θεοτόκου Παγανιών**
- **Αγίας Παρασκευής Πούντας**
- **Προφήτου Ηλία Ηλιοβούνων**
- **Αγίου Δημητρίου Ζαλόγγου**
- **Κάτω Παναγίας Άρτας**
- **Γενεσίου της Θεοτόκου Μελατών**
- **Παναγίας Ροβέλιστας**
- **Θεοτοκίου Πέτα Άρτας**
- **Αγίου Γεωργίου Βουλγαρελίου**
- **Κοιμήσεως της Θεοτόκου Σέλτσου**

ΙΩΑΝΝΙΝΑ:

Στο νησί και στο λεκανοπέδιο των Ιωαννίνων τα μοναστήρια πυκνώνουν εντυπωσιακά. Θαρρείς πως καταργούν τις συντεταγμένες του χώρου τα τέσσερα σημεία του ορίζοντα, καθώς λειτουργούν αυτά ως σημείο προσανατολισμού. Η παρουσία τους στην περιοχή, διαμορφώνει την διάταξή τους στον χώρο, ένα ιδιαίτερο δίκτυο ιερών τόπων, που παρουσιάζουν σημαντικό αρχιτεκτονικό, οικολογικό και ευρύτερα πολιτιστικό ενδιαφέρον. Έτσι μπορούν να αποτελέσουν σημείο περιήγησης αναλόγου ενδιαφέροντος και σημαντικό πόλο έλξης τουριστών στον τόπο αυτό.¹⁶

ΜΕΤΣΟΒΟ:

Το Μέτσοβο και τα γύρω χωριά του είναι χτισμένα στις βουνοπλαγιές της Πίνδου, κρυμμένα μέσα σε οξιές και έλατα ,σ' ένα τοπίο άγριας ομορφιάς ,που ορθώνεται από το όρος Λάκμος έως τη Φλέγγα και το πέραμα της Κατάρας.

- **Η Μονή Αγίου Νικολάου**

(ξεχωρίζει για τις ωραίες τοιχογραφίες που έχει και επίσης στις 26 Ιουλίου διοργανώνεται ένα γραφικό πανηγύρι, που συγκεντρώνει πλήθος κόσμου στο ωραιότατο αυτό χωριό)

ΤΑ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

- **Ολυμπιώτισσης Ελασσώνας**
- **Αναλήψεως του Σωτήρος Συκέας**
- **Αγίου Παντελεήμονος Αγιάς**

---

¹⁶ (Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ιωαννίνων/Επιτροπή Τουριστικής Προβολής «Νομός Ιωαννίνων ,εναλλακτικές Μορφές τουρισμού», Παραγωγή Next Media, Ιωάννινα Νοέμβριος 2000)

- **Τιμίου Προδρόμου Ανατολής Αγιάς**
- **Ζωοδόχου Πηγής Άνω Ξενιάς**
- **Κοιμήσεως Θεοτόκου Κομνηνείου**
- **Μεταμορφώσεως του Σωτήρος Ραψάνης**
- **Μεταμορφώσεως του Σωτήρος Φλαμουρίου**
- **Αγίας Τριάδος Πηλίου**
- **Κοιμήσεως Θεοτόκου Κάτω Ξενιάς**
- **Αγίου Γερασίμου Μακρυνίτης**
- **Παγγεμιστών Ταξιαρχών Νηλείας**
- **Αγίου Σπυρίδωνος Προμυρίου**
- **Γενεσίου Θεοτόκου Αγίου Βλασίου**
- **Τιμίου Προδρόμου Σύκης**
- **Αγίου Λαυρεντίου Πηλίου**
- **Μεταμορφώσεως – Μεγ. Μετεώρου**

• **Αγίων Πάντων – Βααρλάμ**(Είναι η δεύτερη μονή μετά το Μεγάλο Μετέωρο ,σε έκταση και σε μέγεθος. Αποτελείται από το καθολικό, αφιερωμένο στους Αγίους Πάντες που είναι αθωνίτικου τύπου με ευρύχωρο εσωνάρθηκα (λιτή)με τρούλο. Κτίστηκε στα 1541-42 και αγιογραφήθηκε στα 1556.Η παλιά Τράπεζα της μονής είναι σήμερα μουσείο, ενώ στα βόρεια υφίσταται και το παρεκκλήσι των Τριών Ιεραρχών που χτίστηκε στα 1627 και αγιογραφήθηκε στα 1637)

- **Αγίας Τριάδος Μετεώρων**
- **Αγίου Νικολάου Αναπαυσά**
- **Κοιμήσεως Θεοτόκου Σταγιάδων**
- **Κοιμήσεως Θεοτόκου Βυτουμά**
- **Αγίου Στεφάνου Μετεώρων**
- **Ρουσάνου Μετεώρων**
- **Αγίου Βησσαρίωνος Δουσίκου**

- Κοιμήσεως Θεοτόκου Λαγκαδιάς
- Κοιμήσεως Θεοτόκου Γκούρας
- Κορώνης Καρδίτσας
- Παναγίας Σπηλιάς Καρδίτσας
- Παναγίας Φανερωμένης Καλλιφονίου
- Αγίου Γεωργίου – Καραϊσκάκη Μουζακίου
- Κοιμήσεως Θεοτόκου Ρεντίνας

ΤΑ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

- Αγίας Ελεούσης Αιτωλικού
- Εισοδίων Θεοτόκου Μυρτιάς
- Αγίου Γεωργίου Αστακού
- Γενεσίου της Θεοτόκου Κατερινούς
- Κοιμήσεως Θεοτόκου Λιγοβιτσίου
- Αγίου Σιμέωνος Μεσσολογίου
- Μεταμορφώσεως – Παντοκράτορος Αγγελοκάστρου
- Γενεσίου της Θεοτόκου Ρόμβης

- Αγίου Δημητρίου Παλαίρου
- Αγίου Κοσμά του Αιτωλού
- Μεταμορφώσεως του Σωτήρος Τσουκαλάδων
- Υπεραγίας Θεοτόκου Αμπελακιωτίσσης
- Μεταμορφώσεως του Σωτήρος Ναυπάκτου
- Αγίου Ιωάννου Προδρόμου Βομβοκούς
- Παναγίας της Προυσιωτίσσης
- Παναγίας της Τατάρνας
- Μετομορφώσεως του Σωτήρος Γαλαξειδίου
- Κοιμήσεως Θεοτόκου Βαρνάκοβας
- Αγίου Αυγουστίνου – Σεραφείμ του Σάρωφ Δωρίδος
- Προφήτου Ηλία Παρνασσίδος
- Αγίου Νεκταρίου Τρικόρφου
- Γενεσίου της Θεοτόκου Ρέθα
- Παναγίας Γοργοεπηκόου Ναυπάκτου

ΤΑ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

- Αγάθωνος Φθιώτιδος
- Μεταμορφώσεως Σωτήρος Καμένων Βούρλων
- Αγίου Βλασίου Στυλίδας
- Παναγίας Ελεούσης Ξυνιάδος
- Παναγίας της Αντινίτσας
- Αγίου Γεωργίου Στυλίδας
- Αγίου Νικολάου Δίβρης
- Αγίας Τριάδος Μελιταίας
- Γενεσίου της Θεοτόκου Δαμάστας

- Παναγίας Λαδίου Αμφίκλειας
- Αγίου Γεωργίου Μύλων
- Αγίου Γεωργίου Μαλεσίνας
- Μεταμορφώσεως του Σωτήρος Λειβανάτων
- Κοιμήσεως Θεοτόκου Λοκρίδος
- Οσίου Λουκά Λειβαδιάς
- Μεταμορφώσεως του Σωτήρος Σαγματά
- Οσίου Σεραφείμ Δομβραίνης
- Ευαγγελιστρίας Αλιάρτου
- Γενεθλίου Θεοτόκου – Πελαγίας
- Ιερουσαλήμ Δαυλείας
- Αγίας Παρασκευής Νεοχωρακίου
- Αγίου Ιωάννου Θεολόγου Μαζαράκι
- Αγίας Τριάδος Πλαταιών
- Αγίου Νικολάου Υψηλάντου
- Υψώσεως Τιμίου Σταυρού Θηβών
- Αγίας Παρασκευής Κορωνείας
- Αγίου Νεκταρίου Θηβών
- Μητρός του Ηγαπημένου Σχηματαρίου
- Παναγίας Χρυσοπηγής
- Αγίου Συμεών του Νέου Θεολόγου Καλάμου
- Παρακλήτου Ωρωπού
- Κοιμήσεως Θεοτόκου Κλειστών Φυλής
- Ευαγγελισμού Θεοτόκου Νέας Μάκρης
- Γενασίου Θεοτόκου Άνω Λιοσίων
- Οσίας Φιλοθέης Εκάλης

- **Εισοδίων Θεοτόκου Μαρκόπουλου**
- **Αγίας Τριάδος Μάτι**
- **Παναγίας Φανερωμένης Ροδοπόλεως**
- **Αγίου Θεοδοσίου Κοινοβιάρχου**
- **Αγίου Παντελεήμονος Διονύσου**
- **Κοιμήσεως Θεοτόκου Πεντέλης**
- **Ασωμάτων Πετράκη**
- **Παντοκράτορος Νταού Πεντέλης**
- **Αγίου Ιωάννου Θεολόγου Υμηττού**
- **Θεομήτορος Άνω Ηλιουπόλεως**
- **Προφήτου Ηλία Αττικού Άλσους**
- **Μεταμορφώσεως του Σωτήρος Καλάμου**
- **Μεταμορφώσεως του Σωτήρος Μήλεσι**
- **Παναγίας των Βρυούλων Αθηνών**
- **Αγίου Ιωάννου Προδρόμου Καρέα**
- **Εισοδίων Θεοτόκου – Ζωοδόχου Πηγής Καρέα**
- **Αγίου Ιωάννου Προδρόμου Καισαριανής**
- **Αγίου Ιωάννου του Κυνηγού**
- **Αποστόλου Παύλου Παλαιοκαμάρizas**
- **Αγίας Τριάδος Κορωπίου**
- **Βηθλεέμ Κορωπίου**
- **Παναχράντου Ηρακλείου Αττικής**
- **Κοιμήσως Θεοτόκου Σκαρμαγκα**
- **Αγίας Παρασκευής Μαζίου**
- **Αγίας Τριάδος Μυρινίου**
- **Παναγίας Γαλακτοτροφούσης Μεγάρων**

- **Αγίου Ιεροθέου Μεγάρων**
- **Οσίου Μελετίου Κιθαιρώνος**

- **Αγίου Ιωάννου Προδρόμου Μακρυνού**
- **Προφήτου Ηλία Βιλλίων**
- **Παναγίας Γοργοεπηκόου Μάνδρας**
- **Αγίου Νικολάου Νεομάρτυρος Μαλαγαρίου**
- **Αναστάσεως του Χριστού Λουτρακίου**
- **Οσίου Παταπίου Λουτρακίου**
- **Αγίας Μαρίνης Λουτρακίου**
- **Αγίου Γερασίμου Λουτρακίου**
- **Αγίου Χαραλάμπους Καλαμακίου**
- **Προφήτου Ηλία Λουτρακίου**

ΤΑ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ

- **Αγίου Γεωργίου Φενεού**
- **Κοιμήσεως Θεοτόκου Βράχου Νεμέας**
- **Κοιμήσεως Θεοτόκου Φανερωμένης**
- **Αγίου Δημητρίου Στεφανίου**
- **Προφήτου Ηλία Ζαχόλης**
- **Κοιμήσεως Θεοτόκου Λεχόβης**
- **Αγίου Βλασίου Άνω Τρικάλων**
- **Παναγίας Κορυφής Καμαρίου**
- **Αγίου Θεράποντος Γαλατάκι**
- **Αγίου Αθανασίου Πουλίτσης**
- **Εισοδίων Θεοτόκου Γεληνίου**

- **Ησυχαστήριον Τιμίου Σταυρού Μαψού**
- **Κοιμήσεως Θεοτόκου Καισαρίου**
- **Ταξιαρχών Σουλίου**
- **Αγίου Νεκταρίου Βασιλικού**
- **Αγίας Παρασκευής Καλλιάνων**
- **Αγίας Φωτεινής Σαμαρείτιδος Ναυπλίου**
- **Αγίου Θεοδοσίου του Νέου**
- **Παμμεγίστων Ταξιαρχών Επιδαύρου**
- **Κοιμήσεως Θεοτόκου Αγνούντος**
- **Αγίου Δημητρίου Καρακαλά**
- **Κοιμήσεως Θεοτόκου Καλαμίου**
- **Αγίας Μαρίνης Άργους**
- **Τιμίου Προδρόμου Μπορσίων**
- **Ζωοδόχου Πηγής – Αγίας Μονής Αρείας**
- **Αγίας Μακρίνης Κιβερίου**
- **Αγίων Αναργύρων Ερμιόνης**
- **Κεχαριτωμένης Θεοτόκου Τροιζήνας**
- **Αγίας Άννης Κρανιδίου**
- **Παναγίας Παντανάσσης Κρανιδίου**

ΤΑ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΑΡΚΑΔΙΑΣ ΚΑΙ ΛΑΚΩΝΙΑΣ

- **Αγίου Νικολάου Βαρσών**
- **Αγίου Νικολάου Καρυάς**
- **Φιλοσόφου (Παλαιά και Νέα)**
- **Τιμίου Προδρόμου Γορτυνίας**
- **Παναγίας Γοργοεπηκόου Τσιπιανών**
- **Υπεραγίας Θεοτόκου Επάνω Χρέπας**
- **Αγίου Νικολάου Καλτεζών**
- **Μεταμορφώσεως του Σωτήρος Λουκούς**
- **Κοιμήσεως Θεοτόκου Μαλεβής**
- **Αγίου Νικολάου Σίντζας**

- **Κοιμήσεως Θεοτόκου Ελώνης**
- **Κοιμήσεως Θεοτόκου Κανδήλας**
- **Κοιμήσεως Θεοτόκου Αρτοκοστάς**
- **Τιμίου Προδρόμου Καστρίου**
- **Κοιμήσεως Θεοτόκου Παλαιοπαναγιάς**
- **Παναγίας Κερνίτσης**
- **Γενεσίου Θεοτόκου Αμπελακίου**
- **Κοιμήσεως Θεοτόκου Μπούρα**
- **Παναγίας Αιμυαλών Δημητσάνας**
- **Ζωοδόχου Πηγής Κλειβωκάς**
- **Κοιμήσεως Θεοτόκου Μακρυσίου**
- **Κοιμήσεως Θεοτόκου Βαλτεσινίκου**
- **Αγίων Τεσσαράκοντα Μαρτύρων**
- **Αγίων Αναργύρων Πάρνωνος**
- **Γενεσίου Θεοτόκου – «Γιάτρισσας»**
- **Παναγίας Ζερμπίτσης**
- **Ζωοδόχου Πηγής Καστρίου**
- **Ευαγγελισμός της Θεοτόκου Ιέρακος**

- Ζωοδόχου Πηγής Γόλας
- Κοιμήσεως Θεοτόκου – Φανερωμένης

ΤΑ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΑΧΑΪΑΣ

• Αγίας Λαύρας(Εξι χιλιόμετρα από τα Καλάβρυτα, σε ιδιαίτερο όμορφο τοπίο, βρίσκεται η μονή αυτή ,ένας από τους σημαντικότερους –ιστορικούς χώρους του τόπου μας και είναι αφιερωμένη στην κοίμηση της Θεοτόκου ,αλλά εορτάζει και στις 17 Μαρτίου ,εορτή του Αγίου Αλεξίου, του οποίου η κάρα φυλάσσεται σε αργυρά θήκη.)

- Μεγάλου Σπηλαίου
- Ταξιαρχών Αιγιαλείας
- Αγίων Θεοδώρων Αροανίας
- Αγίας Τριάδος Βουρών
- Παναγίας Μακελλαριάς
- Παναγίας Πεπελενίτσης
- Αγίας Τριάδος Ακράτας
- Ευαγγελιστρίας Δάφνης
- Αγίου Ιωάννου Θεολόγου Βερίνου
- Κοιμήσεως Θεοτόκου Γηροκομείου
- Εισοδίων Θεοτόκου Ομπλού
- Αγίων Πάντων Τριταίας
- Κοιμήσεως Θεοτόκου Νοτενών
- Κοιμήσεως Θεοτόκου

Χρυσοποδαριτίσσης

- Αγίας Μαρίνης (Μαρίτσης)
- Παναγίας Ελεούσης – «Άξιον Εστίν»
- Αγίου Νικολάου Μπάλα
- Προφήτου Ηλία Πατρών
- Κοιμήσεως Θεοτόκου Πορετσού

ΑΓΙΟΣ ΑΝΔΡΕΑ ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΑ:

Στο μέρος όπου βρήκε σταυρικό θάνατο ο Απόστολος Ανδρέας (66 μ.Χ.),στη νότια παραλιακή περιοχή .έχουν ανεγερθεί δύο, διαφορετικού ρυθμού, Ναοί αφιερωμένοι στον προστάτη της πόλης. Πρόκειται για τον Παλιό Ναό-ρυθμού βασιλικής και έργο του Λυσ. Καυντατζόγλου, η ανέγερση του οποίου άρχισε το 1835 και η λειτουργία του, μετά από 8 χρόνια, το 1843- και για το νέο ναό του Αγίου ,που εγκαινιάστηκε στις 26 Σεπτεμβρίου 1974.Δίπλα ακριβώς στο σημερινό λεγόμενο Παλιό Ναό (του 1843), υπάρχει η πηγή του Αγίου Αντρέα, όπως ακριβώς και κατά την αρχαιότητα, που υπήρχε η πηγή της Δήμητρας. Το νερό θεωρείται «Αγίασμα», γιατί σε αυτό ακριβώς το σημείο άφησε τη τελευταία πνοή του ο πρώτος μαθητής του Κυρίου. Ο Σύγχρονος ναός του Αγίου Αντρέα, βυζαντινού ρυθμού, η θεμελίωση του οποίου έγινε από το βασιλιά Γεώργιο Α' το 1908, είναι ένα λαμπρό δημιούργημα υψηλής καλαισθησίας που θυμίζει τις ημέρες δόξας του Βυζαντίου.¹⁷

ΤΑ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΗΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ

- **Άνω Μονή Χρυσοπηγής Δίβρης**
- **Κοιμήσεως Θεοτόκου Κρεμαστής**
- **Αγίου Νικολάου Φραγκοπηδήματος**

¹⁷ <http://www.nea.gr/tour/Pages/Istoria%20-%20mnhmeia%20-politismos/ekklhsies.htm>

- Κοιμήσεως Θεοτόκου Σκαφιδιάς
- Προφήτου Ηλία Μακρυσίων
- Ζωοδόχου Πηγής Επιταλίου
- Κοιμήσεως Θεοτόκου Σεπετού
- Αγίας Ελεούσης Λυγιάς
- Προφήτου Ηλία Αμαλιάδας
- Αγίου Δημητρίου Αμαλιάδας
- Θείας Αναλήψεως Ζερού
- Αγίου Αθανασίου Αμπελοκάμπου
- Αγίου Γεωργίου Λαμπετίου
- Αγίου Ιωάννου Πελοπίου
- Αγίας Τριάδος Κρεστένων
- Μεταμορφώσεως του Σωτήρος Αετού Μεσσηνίας
- Γενεσίου Θεοτόκου Κατσιμικάδας
- Κοιμήσεως Θεοτόκου Νήσου Πρώτης
- Γενεθλίου Τιμίου Προδρόμου Πύργου Τριφυλίας
- Κοιμήσεως Θεοτόκου Βουλκάνου
- Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης Καλαμάτας
- Κοιμήσεως Θεοτόκου Δήμιοβας
- Ζωοδόχου Πηγής Βελανιδιάς
- Κοιμήσεως Θεοτόκου – Ζωοδόχου Πηγής Ελληνικών
- Γενεσίου του Προδρόμου Γαρδικίου
- Προφήτη Ιωήλ Καλαμάτας
- Κοιμήσεως Θεοτόκου – Ανδρουμπεβίτσης

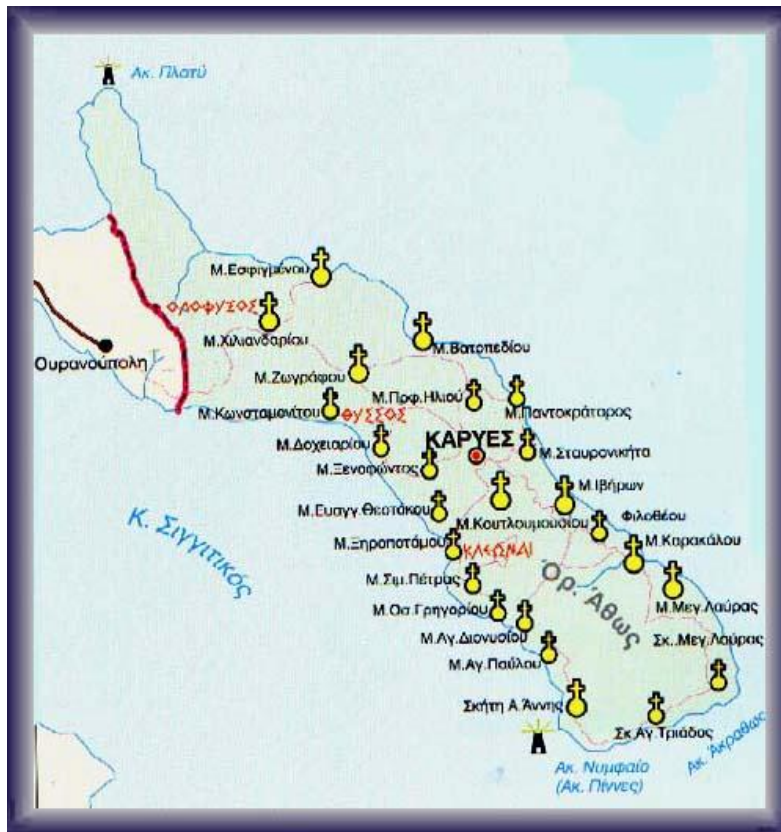

3.3 ΤΟ ΑΓΙΟ ΟΡΟΣ ΣΤΗ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΘΕΣΗ

Την τρίτη, ανατολικότερη και μαγευτικότερη χερσόνησο της Χαλκιδικής, τη Χερσόνησο του Άθωνα, κατέχει σήμερα ολόκληρη η Αγιορείτικη πολιτεία. Είναι ο μοναδικός χώρος στην Ελλάδα, που είναι ολόκληρος αφιερωμένος στην προσευχή και στην λατρεία του θεού. Γι αυτό και ονομάζεται Άγιο όρος. Το Άγιο Όρος έχει μήκος περίπου 50 χιλιόμετρα, πλάτος από 8 μέχρι 12 χιλιόμετρα και η έκτασή του καλύπτει 350 περίπου τετραγωνικά χιλιόμετρα. Τα σύνορα της μοναστικής πολιτείας ορίζονται στο χερσαίο χώρο, με μια νοητή γραμμή που αρχίζει από τη δυτική ακτή από την τοποθεσία «Φραγκόκαστρο» και φτάνει ως το Ακρωτήριο «Αράπης», στην απέναντι άκρη.

Οι φυσικές τοποθεσίες της χερσονήσου είναι αξιοθαύμαστες. Το βουνό Άθωνας που δεσπόζει σε αυτή, είναι ένας τεράστιος κώνος με ύψος 2.033 μέτρα. Η γυμνή κορυφή του λες και λογχίζει τον ουρανό και οι πλαγιές του, κατάφυτες από αιωνόβια δέντρα, που δημιουργούν μία ασύγκριτη αισθητική ομορφιά σε όλη τη μαγευτική περιοχή.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΤΑΣΗ

Το Άγιο Όρος αποτελεί αυτοδιοίκητο τμήμα του Ελληνικού κράτους, που υπάγεται πολιτικά στο Υπουργείο Εξωτερικών και Θρησκευτικά στη Δικαιοδοσία του Οικονομικού Πατριαρχείου της Κωνσταντινούπολης. Έχει εδαφικά διαιρεθεί σε 20 αυτοδιοίκητες περιοχές. Κάθε περιοχή αποτελείται από μια κυρίαρχη μονή και διάφορους άλλους μοναστικούς οικισμούς γύρω από αυτήν(σκήτες, κελιά, καλύβες, καθίσματα, ησυχαστήρια.)Όλες οι μονές είναι Κοινόβιες, δηλαδή κοινή λειτουργία, προσευχή, στέγαση, σίτιση και εργασία μεταξύ των μοναχών.

Υπεύθυνος της κάθε μονής είναι ο Ηγούμενος που εκλέγεται από τους μοναχούς της μονής ισόβια. Οι Ηγούμενοι κάθε μονής αποτελούν την Ιερά Σύναξη και ασκούν την νομοθετική εξουσία. Παράλληλα κάθε χρόνο εκλέγεται από την μονή και ο αντιπρόσωπος της στην Ιερά Κοινότητα, η οποία ασκεί την διοικητική εξουσία, ενώ την εκτελεστική εξουσία ασκεί η Ιερά Επιστασία που αποτελείται από 4 μέλη επιλεγμένα από τις 5 πρώτες ιεραρχικά μονές.

ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ

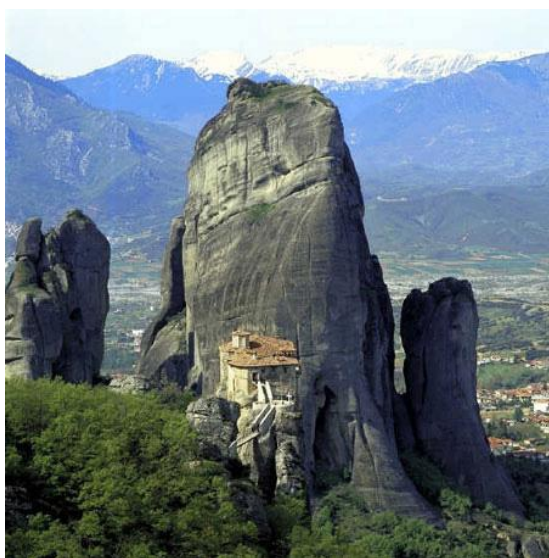
Κατά την μυθολογία το όνομα Άθως ανήκε σε κάποιον Θρακιώτη γίγαντα. Στη σύγκρουση μεταξύ θεών και γιγάντων ο Άθως έριξε έναν τεράστιο πέτρινο όγκο κατά του Θεού Ποσειδώνα, ξέφυγε όμως από τα χέρια του και έπεσε στη θάλασσα σχηματίζοντας το κομμάτι της ξηράς που βρίσκεται σήμερα το Άγιο Όρος. Μία άλλη εκδοχή λέει ότι ο Ποσειδώνας ήταν αυτός που έριξε τον βράχο εναντίον του Άθωνα. Ο βράχος πλάκωσε τον Άθωνα και τον έθαψε από κάτω. Αυτός ο βράχος δημιούργησε και το Άγιο Όρος.

ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ

Ως τον 3^ο π. Χ αιώνα υπήρχαν στην χερσόνησο του Άθω πολλές μικρές ελληνικές πόλεις. Αργότερα, για λόγους άγνωστους οι πόλεις αυτές παράκμασαν ή καταστράφηκαν, με αποτέλεσμα ο τόπος να παραμείνει έρημος για αρκετούς αιώνες.

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ

Σύμφωνα με την παράδοση η Θεοτόκος με τον Ευαγγελιστή Ιωάννη, πηγαίνοντας να επισκεφθούν τον Λάζαρο στην Κύπρο έπεσαν σε μια μεγάλη θαλασσοταραχή που τους ανάγκασε να αποβιβαστούν προσωρινά στο λιμάνι όπου βρίσκεται σήμερα η μονή Ιβήρων. Θαυμάζοντας το άγριο τοπίο η Παναγία ζήτησε από τον Υιό της να της προσφέρει όλο το Όρος σαν δώρο. Τότε ακούστηκε η φωνή του Κυρίου που έλεγε: Έστω ο τόπος ούτος κλήρος σός και περιβόλαιον σον και παράδεισος, έτι δε και λιμνή σωτήριος των θελόντων σωθήναι. Από τότε θεωρείται το Άγιο Όρος ως κλήρος και περιβόλι της Παναγίας. Από τον 5^ο μ.Χ άρχισε πάλι να εμφανίζεται στην περιοχή ανθρώπινη δραστηριότητα, όταν εγκαταστάθηκαν οι πρώτοι μοναχοί οι οποίοι απογοητευμένοι από την καθημερινότητα της κοινωνικής ζωής, βρήκαν αυτόν τον όμορφο και έρημο τόπο ιδανικό για να λατρεύσουν καλύτερα τον θεό.

Η ΑΡΧΗ ΤΟΥ ΜΟΝΑΧΙΣΜΟΥ ΣΤΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ

Από τους πρώτους ασκητές που κατοίκησαν στο Άγιο Όρος, ήταν και ο Όσιος Πέτρος ο Αθωνίτης, τον 9^ο αιώνα μ.χ. Πριν γίνει μοναχός κι έρθει στο Άγιο Όρος, ήταν στρατιωτικός στην Κωνσταντινούπολη και σε κάποια μάχη με τους Αγαρηνούς, αιχμαλωτίστηκε και οδηγήθηκε στην χειρότερη φυλακή της τότε εποχής, την λεγομένη του “Σαμαρά”. Ευλαβής όπως ήταν ο Όσιος, προσεύχονταν στον Θεό για να τον ελευθερώσει από τα δεσμά της φυλακής, όμως αισθανόταν και ένοχος, διότι είχε τάξει πολλές φορές στον Θεό να γίνει μοναχός, αλλά δεν έγινε. Είχε ιδιαίτερη ευλάβεια στον Άγιο Νικόλαο, στον οποίο είχε εναποθέσει όλες του τις ελπίδες και τον επικαλούνταν με πολλή θερμότητα, για να τον βοηθήσει στις δυσκολίες που περνούσε μέσα στην φυλακή.

Πράγματι ο Άγιος Νικόλαος άκουσε τις προσευχές του και του εμφανίστηκε στο κελί του, αλλά του είπε ότι δεν μπορεί να τον βοηθήσει, διότι είχε αθετήσει πολλές φορές την υπόσχεση που είχε δώσει στον Θεό ότι θα γίνει μοναχός. Ο Όσιος όμως, με περισσότερη ακόμη θερμότητα, παρακαλούσε τον Άγιο να τον βοηθήσει. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να του εμφανιστεί ο Άγιος πάλι και να του πει τα εξής: “επειδή είναι δύσκολο να κάμψω το Θέλημα του Θεού μόνος μου, πρέπει να παρακαλέσεις και τον Άγιο Συμεών τον Θεοδόχο, ο οποίος έχει μεγάλη παρρησία στον Θεό και δύναται να δώσει λύση στο αίτημα σου”. Χωρίς να χάσει χρόνο ο Όσιος Πέτρος άρχισε να προσεύχεται στον Άγιο και Δίκαιο Συμεών τον Θεοδόχο και να τον παρακαλάει να τον ελευθερώσει από τα δεσμά.

Πράγματι, μετά από μερικές ημέρες του εμφανίστηκε ο Άγιος Συμεών ο Θεοδόχος και τον ρώτησε: “εάν σε ελευθερώσω από τα δεσμά, θα κρατήσεις την υπόσχεση που έδωσες στον Θεό ότι θα γίνεις μοναχός?” ο Όσιος Πέτρος δεσμεύτηκε με όρκους πλέον, ότι θα κρατήσει την υπόσχεση του κι έτσι ο Άγιος Συμεών, ακουμπώντας με την ράβδο του τα σιδερένια δεσμά του Πέτρου, τον ελευθέρωσε. Η πόρτα του κελιού του άνοιξε μόνη της και ο Όσιος δραπέτευσε σαν να μην υπήρχαν φρουροί.

Χωρίς να επιστρέψει στην Κωνσταντινούπολη, μετέβηκε στην Ρώμη, όπου έγινε μοναχός, κρατώντας έτσι την υπόσχεση του.

Απ’ εκεί επιβιβάστηκε σε πλοίο με άγνωστο προορισμό, μη ξέροντας που να πάει να μονάσει. Καθώς καθόταν μόνος του στο κατάστρωμα και είχε αρχίσει να τον παίρνει ο ύπνος από την κούραση, βλέπει πάλι εν οράματος τον Άγιο Νικόλαο, αλλά αυτή την φορά μαζί με την Υπεραγία Θεοτόκο, να συνομιλούν για το που πρέπει να μονάσει και σε ποιον τόπο. Στην συνομιλία τους άκουσε καθαρά την Υπεραγία Θεοτόκο να λέει στον Άγιο Νικόλαο τα εξής: “Είναι ένας τόπος που τον έχω διαλέξει από όλη την Γη και ζήτησα από τον Υιό μου να είναι

κλήρος δικός μου και περιβόλι μου. Μπαίνει κατά πολύ μέσα στην θάλασσα και έχει όρος υψηλό. Θα τον παραδώσω στον ανδρικό μοναχισμό και θα είναι άβατος για τις γυναίκες. Όποιος μονάσει σ' αυτό το Όρος και μείνει όλη του την ζωή εν μετάνοια, εγώ θα πρεσβεύσω για τελεία άφεση αμαρτιών. Εγώ θα είμαι τροφός, ιατρός και παραμυθία, σύμβουλος γι' αυτά που πρέπει να κάνουν και γι' αυτά που δεν πρέπει. Εγώ θα προστατεύω αυτό το Όρος, το οποίο θα ονομαστεί Άγιο και θα είναι περιβόλι δικό μου”.

Αυτά άκουσε ο Όσιος Πέτρος να λέει η Υπεραγία Θεοτόκος στον Άγιο Νικόλαο και αμέσως συνήλθε από την οπτασία. Συνεχίζοντας το πλοίο την πορεία του, περνούσε μπροστά από το Άγιο Όρος, αλλά προς έκπληξη όλων το πλοίο σταμάτησε να πλέει και ακινητοποιήθηκε. Ο καπετάνιος και οι ναύτες δεν μπορούσαν να εξηγήσουν το γεγονός, όμως ο Όσιος Πέτρος κατάλαβε ότι αυτός είναι ο τόπος για τον οποίο μιλούσε η Υπεραγία Θεοτόκος. Αφού έπεισε τον καπετάνιο και τους ναύτες, τον κατέβασαν στην ξηρά και το πλοίο αμέσως συνέχισε την πορεία του. Ο Όσιος κατευθύνθηκε προς τους πρόποδες του Άθωνα και κατοίκησε μέσα σε σπηλιά, όπου έμεινε εκεί μέχρι το τέλος της ζωής του, τρώγοντας μόνο άγρια χόρτα.

Οι μεγάλοι ασκητικοί του αγώνες μέσα στο σπήλαιο, επιβραβεύτηκαν από τον Θεό και έτσι έφτασε σε μέτρα πνευματικής τελειότητας. Λίγο πριν την οσιακή του κοίμηση, τον επισκέφθηκε κάποιος κυνηγός, στον οποίο και διηγήθηκε όλα τα προαναφερθέντα γεγονότα. Ο κυνηγός με την σειρά του τα κατέγραψε και παρέδωσε το χειρόγραφο (το οποίο σώζεται μέχρι σήμερα σε Μονή του Αγίου Όρους) στους πρώτους μοναχούς που είχαν αρχίσει να συνάζονται στα όρια της σημερινής Μονής των Ιβήρων. Αργότερα απ' αυτό το χειρόγραφο, ο Άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς τον 14^{ον} αιώνα, συνέγραψε τον βίο του Οσίου Πέτρου του Αθωνίτη και η εκκλησία μας τον τιμά στις 12 Ιουνίου.

Τα όσα άκουσε ο Όσιος Πέτρος από την Υπεραγία Θεοτόκο, επαληθεύτηκαν όλα, στο πέρασμα των αιώνων. Το Όρος ονομάστηκε Άγιο και γέμισε απ' άκρη σ' άκρη με μοναχούς. Χτίστηκαν Μοναστήρια, Σκήτες, Καλύβες και κατοχυρώθηκε το Άβατο με Αυτοκρατορικά χρυσόβουλα. Η ίδια η Υπεραγία Θεοτόκος προστάτευσε αυτό από πειρατές, Τούρκους, Γερμανούς και πολλούς άλλους εχθρούς. Δεν έλειψε ποτέ το σιτάρι και το λάδι από το Άγιο Όρος, σύμφωνα με την υπόσχεση της Παναγίας, που είπε ότι αυτή θα είναι τροφός. Πάντα με θαυματουργικό τρόπο γέμιζαν οι αποθήκες τροφίμων των Μονών, με τα απαραίτητα τρόφιμα. Και σαν απόδειξη ότι πρεσβεύει για τελεία άφεση αμαρτιών, είναι ότι οι μοναχοί στο Άγιο

Όρος όταν πεθαίνουν δεν παγώνουν, αλλά παραμένουν εύκαμπτοι και με θερμοκρασία σώματος, μέχρι την άλλη ημέρα όπου και τους θάπτουν στον τάφο.

Μέχρι σήμερα η ίδια η Υπεραγία Θεοτόκος, στέκεται φρουρός απροσπέλαστος για το Άγιο Όρος και αλίμονο σ' αυτόν που θα τολμήσει να βλάψει με τον οποιονδήποτε τρόπο αυτόν τον τόπο.

ΟΙ ΘΗΣΑΥΡΟΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

Χαρακτηριστικά της Αθωνικής αρχιτεκτονικής των εκκλησιών είναι οι ψηφιδωτές απολήξεις του εγκάρσιου κλίτους και ο διπλός νάρθηκας. Οι αρχαιότερες τοιχογραφίες ανήκουν στην μακεδονική σχολή με κύριο εκπρόσωπο τον Εμμανουήλ Πανσέληνο και τους συνεργάτες του. Οι θαυμάσιες τοιχογραφίες του Πανσέληνου κοσμούν την αρχαιότερη εκκλησία του Αγίου Όρους, την εκκλησία του Πρωτάτου (στις Καρυές), ενώ οι τοιχογραφίες των συγχρόνων κοσμούν το καθολικό της μονής του Βατοπεδίου. Οι νεότερες τοιχογραφίες ανήκουν στη κριτική σχολή που ιδρύθηκε από τον Θεοφάνη τον μοναχό που συνεχίστηκε από τον Φράγκο Κατελλάνο των Θηβών, με επιδράσεις ιταλικές και γερμανικές. Οι τοιχογραφίες αυτές αντιπροσωπεύουν την καθ' αυτό αγιορείτικη αγιογραφία. Τοιχογραφίες του Θεοφάνη Κρητικού κοσμούν το καθολικό της Μέγιστης Λάυρας, ενώ οι τοιχογραφίες του Φράγγου Κατελλάνου υπάρχουν στο παρεκκλήσι του Αγίου Νικολάου.

Όλα τα μοναστήρια είναι κυριολεκτικά θησαυροί, οικήματα γεμάτα ανεκτίμητα απομεινάρια και ενθύμια από το βυζαντινό παρελθόν τους. Θησαυροί ιδιαίτερης θρησκευτικής σπουδαιότητας, όπως λείψανα Αγίων και θαυματουργικές εικόνες που φυλάγονται στις εκκλησίες και εκτίθενται σε συγκεκριμένες στιγμές, αξιοσέβαστες για τους Ορθόδοξους προσκυνητές. Αλλά αντικείμενα είναι πιθανό να φυλάγονται σε μια αίθουσα-χρηματοκιβώτιο, όπου κάποιες φορές μπορεί να κανονιστεί η είσοδος σε αυτή με επίβλεψη. Τα περισσότερα μοναστήρια και οικήματα έχουν επίσης σημαντικές αλλαγές εγγράφων.

Η μεγάλη τους πλειοψηφία είναι λειτουργικά, πολλά από την εποχή του Βυζαντίου και κάποια πολύ όμορφα φωτισμένα. Ένα μικρό ποσοστό (5%) είναι από τα κλασσικά κείμενα. Η άδεια για να διαβάσει κάποιος τα χειρόγραφα μπορεί να αποκτηθεί αν η αίτησή του υποστηρίζεται από συνοδευτική επιστολή. Τα τυποποιημένα βιβλία συχνά φυλάγονται σε μια άλλη βιβλιοθήκη στην οποία η είσοδος είναι λιγότερο περιορισμένη. Βιβλία σε ποικιλία γλωσσών είναι επίσης διαθέσιμα στους ξενώνες.

Οι είκοσι μονές είναι -κατά σειρά ιεραρχίας- οι εξής:

-
Α' Ιερά Μονή ΜΕΓΙΣΤΗΣ ΛΑΥΡΑΣ	Β' Ιερά Μονή ΒΑΤΟΠΕΔΙΟΥ
Γ' Ιερά Μονή ΙΒΗΡΩΝ	Δ' Ιερά Μονή ΧΙΛΑΝΔΑΡΙΟΥ
Ε' Ιερά Μονή ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ	Ζ' Ιερά Μονή ΚΟΥΤΛΟΥΜΟΥΣΙΟΥ
Η' Ιερά Μονή ΠΑΝΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ	Θ' Ιερά Μονή ΞΗΡΟΠΟΤΑΜΟΥ
Ι' Ιερά Μονή ΖΩΓΡΑΦΟΥ	Κ' Ιερά Μονή ΔΟΧΕΙΑΡΙΟΥ
Λ' Ιερά Μονή ΚΑΡΑΚΑΛΟΥ	Μ Ιερά Μονή ΦΙΛΟΘΕΟΥ
Ν' Ιερά Μονή ΣΙΜΩΝΟΣ ΠΕΤΡΑΣ	Ξ' Ιερά Μονή ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ
Ο' Ιερά Μονή ΣΤΑΥΡΟΝΙΚΗΤΑ	Π' Ιερά Μονή ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
Ρ' Ιερά Μονή ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ	Σ' Ιερά Μονή ΕΣΦΙΓΜΕΝΟΥ
Τ' Ιερά Μονή ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ	Υ' Ιερά Μονή ΚΩΝΣΤΑΜΟΝΙΤΟΥ

ΤΡΟΠΟΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ ΣΤΟ ΑΓΙΟ ΟΡΟΣ

Επίσκεψη στο Άγιο Όρος επιτρέπεται σύμφωνα με το καταστατικό Τυπικό της μοναστικής πολιτείας ,μόνο στους άνδρες. Οι επισκέπτες οφείλουν να τηλεφωνήσουν στα γραφεία του Άγιου Όρους στη Θεσσαλονίκη λίγες μέρες πριν από την επίσκεψή τους για να κλείσουν θέση και να πάρουν ένα κωδικό αριθμό. Ο αριθμός αυτός είναι απαραίτητος μιας και είναι περιορισμένος ο αριθμός των επισκεπτών (120) που επιτρέπονται ανά μέρα.

Οι επισκέπτες μπορούν να πάνε οδικώς (με το αυτοκίνητο τους ή με λεωφορείο) από τη Θεσσαλονίκη ως την Ιερισσό, τα Νέα Ρόδα ή την Ουρανούπολη. Η διαδρομή είναι περίπου 140 χιλιόμετρα. Υπάρχουν και απευθείας συνδέσεις λεωφορείων ΚΤΕΛ από τις μεγάλες πόλεις της Ελλάδας με την Ουρανούπολη για να μπειτε στο Άγιο Όρος.

Οι πόλεις είναι τουριστικές, που σημαίνει ότι υπάρχουν όλων των ειδών τα καταστήματα, ξενοδοχεία αλλά και πάρκινγκ για τα αυτοκίνητα. (Τα μόνα αυτοκίνητα που επιτρέπονται στο Άγιο Όρος είναι αυτά των μονών και των εργατών που δουλεύουν σ' αυτές). Έτσι οι επισκέπτες θα πρέπει να αφήσουν τα αυτοκίνητα τους στην πόλη. Πριν αναχωρήσουν οι επισκέπτες για το Άγιο Όρος πρέπει οπωσδήποτε να προμηθευτούν τα Διαμονητήρια τους. Αυτό γίνεται στην Ουρανούπολη, στα εκεί γραφεία του Άγιου Όρους (δεξιά από το λιμάνι). Εδώ πρέπει να βρίσκονται οι επισκέπτες τουλάχιστον μία ώρα πριν από την αναχώρηση. Απαραίτητα για το διαμονητήριο χρειάζεται η επίδειξη της αστυνομικής ταυτότητας και 10 ευρώ.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ “THE FRIENDS OF MOUNT ATHOS”

Το σωματείο «ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ» που οφείλει την σύστασή του στην στήλη αλληλογραφίας των Times, συστάθηκε το 1990 ανάμεσα σε αυτούς που μοιράζονται το κοινό τους ενδιαφέρον για την ευημερία των μοναστηριών του Άγιου Όρους. Επίσημος σκοπός της οργάνωσης αναφέρεται ως εξής:

«Η πρόοδος της μόρφωσης του κοινού στη μελέτη και την γνώση της ιστορίας, του πολιτισμού, της τέχνης, της αρχιτεκτονικής, της φυσικής ιστορίας, της λογοτεχνίας, των Ορθόδοξων μοναστηριών του Άγιου Όρους και της προώθησης της θρησκευτικής και άλλης φιλόπονης εργασίας της Αγίας Κοινότητας και των μοναστηριών του Αγίου Όρους.» Σύμφωνα με αυτό το σκοπό η οργάνωση επιχορηγείται: «να κάνει προσφορές, δωρεές και άλλες εισφορές για τις αναστηλώσεις ή συντηρήσεις κτιρίων ή άλλων έργων τέχνης και εκδόσεις εκπαιδευτικών ή θρησκευτικής σημασίας βιβλίων για το Άγιο Όρος μέσα στο παραπάνω αντικείμενο.» Επίσης το σωματείο παράγει εκδόσεις, κανονίζει διαλέξεις και οργανώνει διασκέψεις και εκθέσεις με θέματα σχετικά με τον Άθω. Τέλος ο σύλλογος αυτός δρα σαν μια ομάδα ανήσυχων φίλων και υποστηρικτών του Αγίου Όρους, που θα προσφέρουν την βοήθειά τους όπου είναι δυνατόν, σε συνεννόηση με την μοναστική εξουσία, ενώ παράλληλα δεν έχει καμιά συγκεκριμένη πολιτική βλέψη. Κυρίως όμως, δεν πρόκειται για ένα κερδοσκοπικό ταμείο. Η βοήθεια που προσφέρουν παίρνει περισσότερο την μορφή συνδέσμου, της πραγματογνωμοσύνης ή του εξοπλισμού, που οι μοναχοί έχουν εκφράσει ότι χρειάζονται. Όλοι αυτοί οι στόχοι, κάνουν το σωματείο να αποτελείται από «φίλους», καθώς ο ένας είναι φίλος με τον άλλον, όλοι είναι φίλοι με τους μοναχούς και μοιράζονται τις εμπειρίες τους από το «Σταθμό της Πίστης, όπου ο χρόνος έχει σταματήσει», αλλά που παραμένει τόσο ζωντανός ακόμη και σήμερα.

3.4 ΜΕΤΕΩΡΑ-ΙΕΡΕΣ ΜΟΝΕΣ ΜΕΤΕΩΡΩΝ

Στο γεωγραφικό διαμέρισμα της Θεσσαλίας στα παλιά χρόνια ,υπήρχε μια απέραντη λίμνη. Σύμφωνα με την παράδοση ένας μεγάλος σεισμός χώρισε τα βουνά στα δύο και ανάμεσα στον Όλυμπο και τον Κίσαβο σχηματίστηκε ένα πέραςμα, τα Τέμπη. Τα νερά χύθηκαν στη θάλασσα και η Θεσσαλία έγινε μια πεδιάδα. Σύμφωνα με τη θεωρία του Γερμανού γεωλόγου Αλ.Φίλιπσον, οι βράχοι των Μετέωρων δημιουργήθηκαν από μια μεγάλη μάζα από ποταμίσιες πέτρες, άμμο και λάσπη που ενώθηκαν για να σχηματίσουν ένα ενιαίο κώνο. Όταν αργότερα τα νερά της Θεσσαλικής λίμνης χύθηκαν στο Αιγαίο αυτός ο ενιαίος όγκος χωρίστηκε εξαιτίας διαβρωτικής δράσης του νερού, των δυνατών ανέμων, των ραγδαίων βροχών και των σεισμικών δονήσεων, σχηματίζοντας λόφους και βράχους σε διάφορα σχήματα και μεγέθη.

Η στερεοποίηση των ποταμίσιων λίθων και της άμμου σε συμπαγείς βράχους ήταν αποτέλεσμα της διάλυσης των ασβεστολιθικών λίθων καθώς και της πίεσης που για πολλές χιλιάδες χρόνια ασκήθηκε στα χαμηλότερα απολιθώματα από τα υψηλότερα. Η άποψη του Φίλιπσον θεωρείται ολοκληρωμένη επειδή εξηγεί τον βοτσαλωτό χαρακτήρα των βράχων και των λόφων και επειδή οι εξηγήσεις δεν βρίσκονται σε αντίθεση με την παράδοση που αναφέρεται στη θάλασσα της Θεσσαλίας.¹⁸

---

¹⁸ http://users.tri.sch.gr/elianos/meteora_in1.htm

Τα Μετέωρα αποτελούν, μετά το Άγιο Όρος, το μεγαλύτερο και με συνεχή παρουσία από την εποχή της εγκατάστασης των πρώτων ασκητών μέχρι σήμερα μοναστικό σύνολο στον Ελλαδικό χώρο. Από τις ιστορικές μαρτυρίες συμπεραίνουμε ότι οι μονές των Μετέωρων ήταν στο σύνολό τους 30. Από τις 30 αυτές μονές οι 6 λειτουργούν έως σήμερα και δέχονται πλήθος προσκυνητών και σύμφωνα με το άρθρο του συντάκτη¹⁹ Λ. Δεριζιώτη, αρχαιολόγου υπάρχει η ενημέρωση ότι τα 6 αυτά επισκέψιμα μοναστήρια είναι σήμερα αναστηλωμένα και με συντηρημένα το μεγαλύτερο μέρος τους τον τοιχογραφικό τους διάκοσμο. Επίσης το 1989 η UNESCO ενέγραψε τα Μετέωρα στον κατάλογο των Μνημείων της Παγκόσμιας Κληρονομιάς, ως ένας ιδιαίτερης σημασίας πολιτιστικό και φυσικό αγαθό

ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Το άγριο και απροσπέλαστο τοπίο αποτέλεσε πρόσφορο χώρο για τους χριστιανούς ασκητές που εγκαταστάθηκαν στην περιοχή σε χρονολογία που δεν είναι ακριβώς γνωστή

Κατά διάφορες γνώμες βυζαντινολόγων υποστηρίζεται ότι ξεκίνησε πριν από το αιώνα. Άλλες ιστορικές όμως πληροφορίες αναφέρουν ως πρώτο ασκητή οικιστή κάποιον Βαρνάβα που το 950-970 ίδρυσε τη πολύ παλιά Σκήτη του Αγίου Πνεύματος. Ακολούθησαν η ίδρυση της Μεταμόρφωσης (1020) από κάποιον Κρητικό μοναχό Ανδρόνικο και το 1160 ιδρύεται η Σκήτη Σταγών ή Δούπιανη. Μετά από 200 χρόνια, ο ασκητής Βαρλαάμ ιδρύει το Μοναστήρι των Τριών Ιεραρχών και των Αγίων Πάντων και αργότερα άγνωστοι ιερωμένοι δημιούργησαν τα Μοναστήρια Αγίας Τριάδος, του Αγίου Στεφάνου, της Υπαπαντής, του Ρουσάνου ή Αρσάνου, του Αγίου Γεωργίου του Μανδηλά, του Αγίου Νικολάου του Αναπαυσά, της Παναγίας της Μήκανης, των Αγίων Θεοδώρων, του Αγίου Νικολάου του Μπάντοβα, των Αγίων Αποστόλων, του Αγίου Γρηγορίου, του Αγίου Αντωνίου, του Παντοκράτορα, της Αγίας Μονής, του Προδρόμου, της Μονής Υψηλωτέρας, ή Καλλιγράφων, του Μοδέστου, της Αλύσεως, του Αποστόλου Πέτρου, του Αγίου Δημητρίου, του Καλλιστράτου, του Ταξιαρχών και του Ιωάννου του Μπουνήλα.

---

¹⁹ http://www.culture.gr/h/3/gh351.jsp?obj_id=2442

Το όνομα **Μετέωρα**²⁰ αποδίδεται στον κτήτορα της μονής Μεγάλου Μετεώρου τον Άγιο Αθανάσιο τον Μετεωρίτη, ο οποίος ονόμασε «Μετέωρο» τον *Πλατύ Λίθο* στον οποίο ανέβηκε πρώτη φορά το 1344. Γενικά η μοναστική ζωή στα Μετέωρα σημείωσε ύφεση στα χρόνια της παρακμής και της πτώσης της βυζαντινής αυτοκρατορίας και της συνακόλουθης οθωμανικής κατάκτησης της Θεσσαλίας το 1393. Ωστόσο από τα τέλη του 15ου αιώνα και κυρίως τον 16ο αιώνα τα Μετέωρα γνωρίζουν τη μεγαλύτερή τους ακμή καθώς ιδρύονται νέες μονές, καθολικά και μοναστηριακά κτίσματα, τα οποία κοσμούνται με απaráμιλλης τέχνης αγιογραφίες.

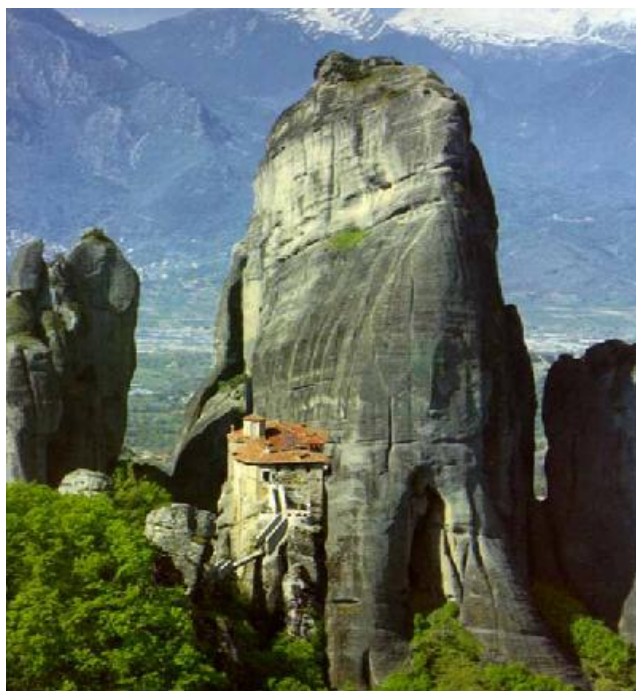
Με την πάροδο του χρόνου η μοναστηριακή αυτή πολιτεία άρχισε να ενισχύεται με μοναχούς για να φθάσει στο απόγειο της ακμής της γύρω στον 17ο αιώνα. Όμως από την εποχή αυτή αρχίζει και η παρακμή με αποτέλεσμα σήμερα να λειτουργούν μόνο τα μοναστήρια της Μεταμόρφωσης, του Βαρλαάμ, του Αγίου Νικολάου του Αναπαυσά, του Ρουσάνου, της Αγίας Τριάδος και του Αγίου Στεφάνου καθώς και κάποια τμήματα ορισμένων άλλων ενώ τα υπόλοιπα έχουν εξαφανισθεί.

Τα Μετέωρα λόγω και της μορφολογίας τους, πρόσφεραν στη διάρκεια της Τουρκοκρατίας ιδανικό καταφύγιο για τον μοναχισμό και διέσωσαν μνημεία του πολιτισμού και έργα της μεταβυζαντινής τέχνης. Στις αρχές του 19ου αιώνα πολλά μοναστήρια λεηλατήθηκαν από τον στρατό του Αλή Πασά.

Στη δεκαετία του 1920 λαξεύτηκαν κλίμακες και σήραγγες στους βράχους καθιστώντας τις μονές προσβάσιμες από το γειτονικό οροπέδιο κι έτσι η παραδοσιακή μέθοδος επικοινωνίας και ανεφοδιασμού των μονών με ανεμόσκαλες, σκοινιά, τροχαλίες και καλάθια, σταδιακά εγκαταλείφθηκε.

---

²⁰ <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9C%CE%B5%CF%84%CE%AD%CF%89%CF%81%CE%B1>

Επισκέψιμες Μονές

Σήμερα έξι μονές είναι επισκέψιμες και συγκεκριμένα:

- **Η ανδρική μονή του Αγίου Νικολάου του Άσμενος ή Μονή του Αναπαυσά**
- **Η Μονή Ρουσάνου ή Αρσάνη**
- **Η ανδρική μονή της Μεταμόρφωσης του Σωτήρος**, γνωστή και ως «**Μεγάλο Μετέωρο**», επί του υψηλότερου βράχου.(είναι η μεγαλύτερη μονή του Μετεωρικού συνόλου. Αποτελείται από το καθολικό που τιμάται στη Μεταμόρφωση του Σωτήρος, κτίστηκε στα 1387-88, και τοιχογραφήθηκε στα 1483 και 1552.Η παλαιά Τράπεζα της Μονής λειτουργεί ως μουσείο.)
- **Η μονή των Αγίων Πάντων ή Μονή Βαρλαάμ** (Είναι η δεύτερη μονή, μετά το Μεγάλο Μετέωρο, σε έκταση και σε μέγεθος.Αποτελείται από το καθολικό, αφιερωμένο στους Αγίους Πάντες που είναι αθωνίτικου τύπου με ευρύχωρο εσωνάρθηκα (λιτή)με τρούλο. Κτίστηκε στα 1541-42 και αγιογραφήθηκε το 1548,ενώ ο εσωνάρθηκας αγιογραφήθηκε στα 1566.Η παλιά Τράπεζα της μονής είναι σήμερα μουσείο, ενώ στα βόρεια υφίσταται και το παρεκκλήσι των Τριών Ιεραρχών που χτίστηκε στα 1627 και αγιογραφήθηκε στα 1637)²¹
- **Η Μονή Αγίας Τριάδος (Μετεώρων)**
- **Η γυναικεία Μονή Αγίου Στεφάνου (Μετεώρων)**

---

²¹ Νομαρχιακή αυτοδιοίκηση Τρικάλων/Επιτροπή Τουριστικής Προβολής , «Μετεώρα,Καλαμπάκα-Καστράκι-Τρίκαλα-Πύλη-Ελάτη-Περτούλι-Ασπροπόταμος»,Εκδόσεις Αφοί Τσαρούχα)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

4.1 ΑΝΑΓΚΗ ΓΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Ο Θρησκευτικός τουρισμός έπρεπε ήδη να είναι αναπτυγμένος, διότι η χώρα μας έχει τόση θρησκευτικότητα, τέτοια η οποία δεν υπάρχει σ' όλο τον κόσμο , με τα χιλιάδες μικρά και μεγάλα ονομαστά μοναστήρια σε χώρους που θα επιθυμούσε ο καθείς να επισκεφτεί, ώστε να υπάρξει το γεγονός αγοράζοντας το ένα (ελληνικός τουρισμός) να κερδίζεις τρία, ενώ σύμφωνα με έρευνα που έχει γίνει υπήρξαν και Κέντρα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, για την προώθηση του θρησκευτικού τουρισμού, μετά την εξαγγελία αυτή τίποτα.

Εάν οι υπεύθυνοι του ελληνικού τουρισμού χειριζόντουσαν αυτή την εναλλακτική μορφή του ελληνικού τουρισμού και χειριζόντουσαν τον Θρησκευτικό Τουρισμό σαν εκδρομές, θα ήταν ένα μεγάλο λάθος διότι και τα χρήματα θα χανόντουσαν και δεν θα υπήρχε διαχρονικότητα, ενώ η Ελλάδα και η θρησκεία μας είναι και ζωντανή και διαχρονική. Ο Θρησκευτικός Τουρισμός

- .. Δεν πρέπει να δράσει, σαν τις εκδρομές των θεοφοβούμενων ανθρώπων, μεγάλης ηλικίας, που πηγαίνουν σε μια μέρα να επισκεφθούν 3 μοναστήρια.
- .. Δεν πρέπει να είναι μόνο για τους ορθοδόξους αλλά και να απευθύνεται στους χριστιανούς όλων των δογμάτων .
- .. Δεν πρέπει να είναι μόνο για τους γέρους.
- .. Δεν πρέπει να αποκλείονται οι θιασώτες ξένων θρησκειών ούτε ακόμα οι άθεοι διότι όλοι αυτοί κάτι θα κερδίσουν και δεν κερδίσουν αυτοί θα χάσει ο ελληνικός τουρισμός.
- .. Δεν πρέπει να κινούμαστε στον χώρο της τυπολατρίας, αλλά να κινούμεθα στον χώρο της θρησκευτικότητας του ελληνικού χώρου, παρουσιάζοντας τα καλά που έχει να προσφέρει η ελληνική θρησκεία στην Ελλάδα μέσα από την Ορθόδοξη

Χριστιανική Θρησκεία, ώστε να γίνει κατανοητό το ότι και η ψυχή του ανθρώπου μπορεί να ωφεληθεί, εκτός των άλλων πλεονεκτημάτων που παρέχει η φύση, όπου υπάρχουν τα χιλιάδες μοναστήρια .

- Δεν πρέπει όμως επηρεάσουμε με οποιονδήποτε τρόπο, την θρησκευτικότητα και την ζωή των ανθρώπων που εντρυφούν μέσα στους χώρους των Μοναστηριών, ούτε να μπούμε σε διαδικασίες μετατροπής καθεστώτος, (όπως έγινε με πρόταση ελληνίδας ευρωβουλευτού) διότι για όλα υπάρχουν λύσεις, ώστε να υπάρχουν σε ένα και τα τρία.

Υπάρχει μεγάλη ανάγκη για σωστό προγραμματισμός και σωστή προώθηση του Θρησκευτικού Τουρισμού ώστε να γίνει πράξη η διαφημιστική έκφραση «αγοράζοντας το ένα (ελληνικός τουρισμός) να κερδίζεις τρία» . Το marketing δεν καταστρέφει αλλά διατηρεί την διαχρονικότητα ώστε να συνεχίζει

4.2 ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΟΥ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Τεράστιες προοπτικές ανάπτυξης έχει ο προσκυνητικός τουρισμός στην Ελλάδα. Η εκτίμηση που γίνεται από τον Σύνδεσμο των τουριστικών και ταξιδιωτικών γραφείων υποστηρίζει ότι ο τζίρος που πραγματοποιείται από τη συγκεκριμένη τουριστική δραστηριότητα στη χώρα μας φτάνει στα 15 εκατ. ευρώ ετησίως.

Σύμφωνα με τον πρόεδρο του Συνδέσμου κ. Γιάννη Ευαγγέλου, ως ξεχωριστό target group οι προσκυνητές αλλά και όλοι οι θρησκευόμενοι πελάτες, προσεγγίζονται μέσω μιας ειδικής γλώσσας και οι ταξιδιωτικοί πράκτορες, όλου του φάσματος, γνωρίζουν πολύ καλά τους σχετικούς κώδικες. Σήμερα τα γραφεία που κάνουν προσκυνητικό τουρισμό στη χώρα μας είναι πέντε. Αυτά που διοργανώνουν προσκυνηματικά ταξίδια επιπλέον των άλλων είναι περίπου 80 σε όλη την Ελλάδα.

Οι ελληνορθόδοξοι προσκυνητές ταξιδεύουν στην Ελλάδα στα προσκυνήματα της Πάτμου, των Μετέωρων και σε άλλους προορισμούς θρησκευτικού τουρισμού, όπως η Σύρος , η Κέρκυρα, η Τήνος, η Κρήτη κ.ά. Σύμφωνα με στοιχεία του Συνδέσμου οι τιμές των

πακέτων για τις ημέρες του Πάσχα έχουν ως εξής: Για 4ήμερα (3 βράδια) με πούλμαν 120 - 180 ευρώ το άτομο στην Ελλάδα, για 4ήμερα (3 βράδια) με πούλμαν 280 - 380 ευρώ στο εξωτερικό, ενώ με αεροπλάνο 450 - 550 ευρώ. Για εβδομαδιαίο πρόγραμμα (7 νύχτες) με πούλμαν στην Ελλάδα 300 - 400 ευρώ το άτομο, με πούλμαν στο εξωτερικό 450 - 500 ευρώ το άτομο και με αεροπλάνο στο εξωτερικό 650 - 700 ευρώ το άτομο. Οι κρατήσεις περιλαμβάνουν και την ημιδιατροφή στα ξενοδοχεία.

Όπως επισημαίνει ο κ. Ευαγγέλου στο πλαίσιο της ανάπτυξης των ειδικών μορφών τουρισμού, αλλά και της ανάγκης η Εκκλησία να συνεργαστεί με τα τουριστικά γραφεία για τη σωστή ανάπτυξη και προώθηση του θρησκευτικού τουρισμού ως τουριστικού προϊόντος, τη χρονιά που πέρασε συστάθηκε στο Σύνδεσμο των εν Ελλάδι Τουριστικών και Ταξιδιωτικών Γραφείων Επιτροπή Θρησκευτικού Τουρισμού. Σκοπός της είναι η περιγραφή του θρησκευτικού τουρισμού και η κατάθεση στους αρμόδιους φορείς της πολιτείας απόψεων και προτάσεων για την ανάδειξη και προβολή του στην Ελλάδα.

Στις πρώτες συναντήσεις της Επιτροπής, διαφάνηκε η ανάγκη ο θρησκευτικός τουρισμός να αντιμετωπιστεί σαν πολιτιστικός τουρισμός, να υποστηριχθούν δράσεις ανάπτυξης του μέσα από το ΚΠΣ, να ξεφύγει από τα στενά όρια της Ορθοδοξίας και να γίνει επέκταση του προϊόντος, ώστε να προσεγγίσουμε και άλλες αγορές (π.χ., η Αμερική).

Σε αυτή τη φάση η Επιτροπή πρόκειται να καταλήξει στον ορισμό και τους στόχους του Θρησκευτικού Τουρισμού, ώστε κατόπιν να προχωρήσει στο δεύτερο βήμα, αυτό της ενημέρωσης της πολιτικής ηγεσίας του υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης και της προετοιμασίας ενός σχετικού Συνεδρίου, στο οποίο θα αναδειχθούν οι τρόποι ανάπτυξης και προβολής του μέσα από τη σύμπραξη με τους αρμόδιους φορείς και της συνεργασίας με την Εκκλησία.

Υπολογίζεται ότι ετησίως περίπου 50.000 Έλληνες ταξιδεύουν στη χώρα μας οργανωμένα για καθαρά θρησκευτικούς λόγους και περίπου 10.000 στο εξωτερικό.

Επιπλέον, η ελληνική ορθόδοξη εκκλησία, με τη δική της δραστηριότητα και την ανάδειξη της Ελληνο-Ορθόδοξης θρησκευτικής κληρονομιάς συμπληρώνει την προσπάθεια για την αναβάθμιση αλλά και τη διάδοση του προσκυνηματικού τουρισμού, που όπως φάνηκε από τα πιο πάνω στοιχεία αποτελεί ένα σημαντικό κομμάτι του θρησκευτικού τουρισμού.

Όπως καταλήγει ο κ. Ευαγγέλου, «η συνεργασία όλων των φορέων κρατικών, εκκλησιαστικών και ιδιωτικών με πρωτεργάτες τους τουριστικούς πράκτορες και άλλες τουριστικές επιχειρήσεις γίνεται ολοένα και πιο επίκαιρη προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι που τίθενται μπροστά μας για την ανάδειξη του τόσο σημαντικού για τη χώρα μας πολιτιστικο-τουριστικού προϊόντος».

«Τα βήματα του Αποστόλου» και η Ορθόδοξη Εκκλησία

Σύμφωνα με τον πρόεδρο των εν Ελλάδι Τουριστικών και Ταξιδιωτικών Γραφείων, κ. Γιάννη Ευαγγέλου, η Πολιτεία διά του υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης μέσα από νομοθετικό πλαίσιο που προωθεί, επιδιώκει την ενίσχυση του θρησκευτικού τουρισμού σε συνεργασία με την Εκκλησία της Ελλάδος προκειμένου να αναπτυχθούν οι ορθόδοξες προσκυνηματικές περιηγήσεις, κατά μήκος της Εγνατίας Οδού στη Βόρειο Ελλάδα, με κεντρικούς άξονες ενδιαφέροντος τα παρακείμενα Μοναστήρια. Μία σημαντική πρωτοβουλία είναι «Τα βήματα του Αποστόλου Παύλου», η ανάδειξη, δηλαδή και η προβολή όλων των τόπων από τους οποίους πέρασε και δίδαξε ο Απόστολος των Εθνών. Είναι χαρακτηριστική η διαδρομή που ακολουθούν τα βήματα του Αποστόλου Παύλου για την ανάδειξη της σημασίας προώθησης των συνδυασμένων μετακινήσεων των περιηγητών στην ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου και της βαλκανικής χερσονήσου, στο πλαίσιο όλων των προγραμμάτων θρησκευτικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος.

Σε ό,τι αφορά την προώθηση και την προβολή του θρησκευτικού τουρισμού θεωρείται απαραίτητη η συνεργασία σε κοινές δράσεις των επιχειρηματιών τουριστικών γραφείων και προμηθευτών τους, όπως ξενοδοχεία, κρουαζιέρες κ.λπ. με την πολιτεία και τους τοπικούς οργανισμούς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης που οι περιοχές τους έχουν δυνατότητα ανάπτυξης του θρησκευτικού τουρισμού.

4.3 Η ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Ο Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού έχει πραγματοποιήσει κατά καιρούς προσπάθειες με στόχο την προώθηση και ανάπτυξη του θρησκευτικού τουρισμού. Οι προσπάθειες αυτές έχουν δύο βασικές παραμέτρους. Η πρώτη αναφέρεται στην λειτουργία υποδομών και θέλγητρων που θα προκαλέσουν το ενδιαφέρον δυνητικών τουριστών ή και θα ανταπεξέλθουν στην υπάρχουσα ζήτηση ενώ παράλληλα θα θέσουν βάσεις για την ανάπτυξη

της ιδιωτικής πρωτοβουλίας. Η δεύτερη παράμετρος είναι η σωστή προβολή αυτής της δραστηριοποίησης και των αποτελεσμάτων αυτής της διαδικασίας που θα προκαλέσει την εξέλιξη του φαινομένου προς την επιθυμητή κατεύθυνση.

Μια άλλη δραστηριότητα του Ε.Ο.Τ είναι η πραγματοποίηση των διακρατικών συνεργασιών στον τομέα του θρησκευτικού τουρισμού με χώρες όπως η Ρωσία ,η Τουρκία ,η Αλβανία, η Βουλγαρία ,η Πρώην Γιουγκοσλαβία.

Στα πλαίσια της αναζήτησης και του προβληματισμού πάνω στο ζήτημα των ειδικών μορφών τουρισμού, ο Ε.Ο.Τ ανέθεσε την πραγματοποίηση μελέτης με τίτλο «Διερεύνηση σκοπιμότητας ίδρυσης ειδικών σχολών τουριστικής εκπαίδευσης(Αγροτικός τουρισμός, Ορεινός τουρισμός ,Θρησκευτικός τουρισμός)».Η μελέτη πραγματοποιήθηκε από την Planet A.E-Integration Ε.Π.Ε τον Νοέμβριο του 1994.Η εκπόνηση της μελέτης αυτής ήταν μια ευκαιρία για καλύτερη προσέγγιση των ειδικών μορφών τουρισμού, ενώ τα συμπεράσματά της κατέδειξαν κενά, παραλείψεις και ανάγκες κυρίως σε επίπεδο ανθρώπινου δυναμικού, τα θεμέλια για σωστή και οργανωμένη ανάπτυξη. Τέλος ο Ε.Ο.Τ έχει δημιουργήσει ιστοσελίδα στο διαδίκτυο στην οποία υπάρχει ξεχωριστή σελίδα για τον θρησκευτικό τουρισμό .Στην ίδια αυτή σελίδα υπάρχουν πληροφορίες για θρησκευτικά μνημεία ενώ οι πληροφορίες αυτές διατίθενται και στην αγγλική γλώσσα. Σημαντική βέβαια έχει κριθεί και η προσφορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε πολλές από τις προσπάθειες που έχει καταβάλλει ο κρατικός φορέας στην Ελλάδα για την προώθηση του θρησκευτικού προορισμού εγκρίνοντας προγράμματα και χρηματοδοτώντας προσπάθειες.

4.4 Ο ΘΕΣΜΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

Στην δεκαετία του '80 η Ε.Ε αναπτύσσει μια σειρά από προγράμματα και πολιτικές στους τομείς του τουρισμού, του περιβάλλοντος, του πολιτισμού αλλά και της εκπαίδευσης που άμεσα ή έμμεσα επηρεάζουν τη δημιουργία νέων τουριστικών προτύπων, τα οποία κατά κύριο λόγο αναπτύσσονται στις χώρες που θεωρούνται κατεξοχήν τουριστικές στην Ε.Ε. Τα θέματα που απασχόλησαν αυτές τις πολιτικές και συνδέονται με τα τουριστικά πρότυπα είναι τα ακόλουθα: βελτίωση ποιότητας παρεχόμενων υπηρεσιών, συνεχή εκπαίδευση και επιμόρφωση των απασχολούμενων στον τουρισμό, ενίσχυση τοπικών καινοτομικών πρωτοβουλιών γυναικών για την δημιουργία μικρών επιχειρήσεων, προστασία πολιτιστικής

κληρονομιάς, προστασία παράδοσης της υπαίθρου, ενίσχυση υποβαθμισμένων αγροτικών και βιομηχανικών περιοχών, προώθηση και ανάπτυξη των νέων και ειδικών μορφών τουρισμού(αγροτουριστικός, πολιτιστικός-θρησκευτικός τουρισμός, κοινωνικός, οικολογικός τουρισμός)

Συγκεκριμένα για τον θρησκευτικό τουρισμό η Ε.Ε υποστηρίζει ότι ο ενδοκοινοτικός τουρισμός πρέπει να προωθηθεί και να αναβαθμιστεί μέσω της προβολής των στοιχείων που παρουσιάζουν την πραγματική ευρωπαϊκή πολιτιστική ταυτότητα και που μπορεί να συνεισφέρει στην οικονομική ανάπτυξη μέσω της ανάπτυξης του τουρισμού. Η ευρωπαϊκή ήπειρος αποτελεί πόλο έλξης για τους πολίτες της ακριβώς επειδή αυτοί μαγνητίζονται από τα διάσπαρτα στην περιφέρεια της κάστρα, μοναστήρια ,συμπλέγματα μνημείων και ιστορικά κέντρα που καλύπτου την επιφάνεια της και αποτελούν μοναδική, εκτενή και προσπελάσιμη κληρονομιά ολόκληρης της ηπείρου. Έτσι η Ε.Ε. στοχεύει στην πραγματοποίηση μιας σειράς μεσολαβήσεων με στόχο την κατεύθυνση τουριστικής κίνησης κατά μήκος των μονοπατιών που έχουν τόσο βαθιές ευρωπαϊκές πολιτιστικές ρίζες.

Για περίπου δέκα αιώνες προσκυνητές πραγματοποιούν διαδρομές με προορισμό τους δημοφιλέστερους ναούς, ορμώμενοι από την θρησκευτική τους πίστη ή από το περιπετειώδες πνεύμα τους ή ακόμη και από περιέργεια. Σε συμφωνία με το συμβούλιο της Ευρώπης (Council of Europe) Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Commission)σκοπεύει να επαναδραστηριοποιήσει τις διακρατικές διαδρομές πολιτιστικού –θρησκευτικού τουρισμού με τρόπο ώστε να αποκαλυφθεί η πιο πολύτιμη όψη της σύγχρονης Ευρώπης, μέσα από τα σημάδια του παρελθόντος.

4.5 Η ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Η ελληνική εκκλησία ίσως είναι ο μεγαλύτερος διοργανωτής θρησκευτικών ταξιδιών. Πολλά είναι τα παραδείγματα από ενορίες που με συνοδό τον ιερέα και την συνεργασία κάποιου τουριστικού γραφείου ,κυρίως στον τομέα της μετακίνησης, οργανώνουν προσκυνήματα μικρής χρονικής διάρκειας ,έως και ημερήσια, σε θρησκευτικούς προορισμούς στο εσωτερικό της χώρας. Δεν είναι λίγες όμως οι φορές που η εκκλησία διοργανώνει μεγάλα προσκυνήματα, με κύριο προορισμό τους Αγίους Τόπους, οπότε η συνεργασία με τα τουριστικά γραφεία είναι απαραίτητη και η εκκλησία αναλαμβάνει να συγκεντρώσει τους συμμετέχοντες ενώ τα υπόλοιπα της οργάνωσης ανατίθενται στους

αρμόδιους. Γνωρίζουμε επίσης πως η αρχιεπισκοπή διοργανώνει προσκυνήματα στο Άγιο Όρος με ιδιαίτερα χαμηλό κόστος.

4.6 ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΩΜΑΤΕΙΑ ΠΡΟΣΚΥΝΗΤΩΝ

Εκτός από τα τουριστικά γραφεία που απασχολούνται με την οργάνωση του θρησκευτικού τουρισμού, υπάρχουν και σωματεία πιστών που παίζουν σημαντικό ρόλο σε αυτό τον τομέα. Είναι πολλές οι περιπτώσεις, όπου η δυνατή πίστη για τη θρησκεία τους, οδήγησε τους πιστούς στην σύσταση οργανισμών που βοηθούν και προωθούν τις προσπάθειες των ενδιαφερόμενων για την πραγματοποίηση ενός θρησκευτικού ταξιδιού.

Κίνητρο, λοιπόν, σε αυτή την δραστηριότητα, εκτός βέβαια από την αληθινή πίστη τους είναι και θέλησή τους να συντελέσουν στην προσπάθεια ανάπτυξης των θρησκευτικών ταξιδιών στις περιοχές και στα μνημεία που έχουν θρησκευτική σημασία και μεγάλη σπουδαιότητα για αυτούς. Έτσι τους δίνεται και μια πολύ καλή ευκαιρία να έρθουν σε επαφή με άλλους ανθρώπους που τους ενώνει το κοινό τους ενδιαφέρον για αυτές τις δραστηριότητες και η κοινή θρησκευτική τους πεποίθηση. Έρχονται πιο κοντά ο ένας με τον άλλον, αλληλοενημερώνονται και ανταλλάζουν απόψεις για ότι τους απασχολεί σχετικά με αυτό το θέμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

5.1 ΟΦΕΛΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥ

Ο τουρισμός είναι ένα πολύ σημαντικός παράγοντας ο οποίος βοηθάει κατά μεγάλο ποσοστό στην ανάπτυξη και την προβολή της κάθε περιοχής.

Τόσο για την Ελλάδα όσο και τις χώρες του εξωτερικού ο τουρισμός επιφέρει πολλά οφέλη.

Συγκεκριμένα για τις περιοχές όπου πραγματοποιείται θρησκευτικός τουρισμός, τα οφέλη που παρουσιάζονται είναι οικονομικά και κοινωνικά.

Οικονομικά οφέλη

Με την επίσκεψη των τουριστών στα διάφορα μέρη επιτυγχάνεται οικονομικό κέρδος. Ο τόπος αναπτύσσεται οικονομικά επειδή οι επισκέπτες καταναλώνουν χρήματα για τα καταλύματα στα οποία διαμένουν, για την διατροφή τους, την ψυχαγωγία τους και τις διάφορες αγορές που πραγματοποιούν. (Ειδικά οι «θρησκευτικοί» τουρίστες σχεδόν πάντα αγοράζουν ενθύμια που σχετίζονται με την θρησκεία, όταν επισκέπτονται μέρη για να πραγματοποιήσουν θρησκευτικό τουρισμό.)

Κοινωνικά οφέλη

Τα κοινωνικά οφέλη έχουν σχέση με την προβολή του κάθε τόπου. Ο κάθε θρησκευτικός προορισμός έχει να παρουσιάσει πολλά σχετικά με την θρησκεία. Προβάλλονται τα χαρακτηριστικά της κάθε θρησκείας, τα ήθη και τα έθιμα της και όλα εκείνα τα ιδιαίτερα στοιχεία της τα οποία προσελκύουν τους τουρίστες που ενδιαφέρονται για θρησκευτικό τουρισμό.

Επίσης παράλληλα ο τουρίστας μπορεί να δείξει ενδιαφέρον και για τα άλλα στοιχεία που έχει να παρουσιάσει η εκάστοτε χώρα, όποια και αν είναι αυτά.

Έτσι λοιπόν συμπεραίνουμε πως η χώρα προβάλλεται, αυξάνεται η φήμη της (ειδικά όταν γίνεται «προφορική διαφήμιση»), και προωθείται το τουριστικό προϊόν της.

Η εναλλακτική μορφή του θρησκευτικού τουρισμού είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένη στη σύγχρονη εποχή. Σίγουρα όμως υπάρχουν δυνατότητες και για περαιτέρω ανάπτυξη. Όπως

έχει ήδη αναφερθεί, τα χαρακτηριστικά της συγκεκριμένης μορφής σχετίζονται με την πίστη του κάθε ανθρώπου και εκτιμώνται σύμφωνα με τις προσωπικές αξίες του καθενός.¹²

Είναι σημαντικό το γεγονός πως οι περισσότεροι άνθρωποι σε όλο τον κόσμο πιστεύουν σε κάποια θρησκεία και ενδιαφέρονται να γνωρίσουν και να επισκεφθούν ό,τι έχει σχέση με αυτή. Αυτό από μόνο του μας δείχνει πως οι περισσότεροι τουριστικοί προορισμοί που σχετίζονται με τον θρησκευτικό τουρισμό επιλέγονται από πολλούς τουρίστες και αυτό δεν πρέπει να σταματήσει γιατί έτσι η κάθε περιοχή θα χάσει ένα μεγάλο μέρος της ανάπτυξης της και της τουριστικής πελατείας της.

Αρα λοιπόν και η ανάπτυξη αυτής της μορφής όπως και της κάθε μορφής τουρισμού σημαίνει και ανάπτυξη της κάθε χώρας

5.2 ΥΠΟΔΟΜΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥ

Ο θρησκευτικός τουρισμός μπορεί να πραγματοποιηθεί πολύ εύκολα στις περιοχές που υπάρχουν τα θρησκευτικά μνημεία και οι θρησκευτικοί τόποι γιατί δεν χρειάζονται ιδιαίτερα έργα υποδομής. Τα ξενοδοχειακά καταλύματα δεν είναι τόσο μεγάλα όσο αυτά τα οποία δέχονται μεγάλο αριθμό τουριστών και οι ανάγκες είναι μεγαλύτερες ,αλλά είναι τέτοιας δυναμικότητας όσο χρειάζεται για να καλύψουν τις ανάγκες των επισκεπτών. Επίσης οι τουρίστες οι οποίοι κάνουν θρησκευτικό τουρισμό δεν θα επιδιώξουν να μείνουν σε ένα πολυτελές ξενοδοχείο αλλά θα επιλέξουν να μείνουν κάπου όπου θα καλυφθούν οι ανάγκες τους για το μικρό χρονικό διάστημα που θα είναι στον τόπο αυτό.

Για να αναπτυχθεί σωστά αυτή η μορφή τουρισμού θα πρέπει να υπάρχουν τα κατάλληλα μεταφορικά μέσα για την εύκολη μετακίνηση των τουριστών και να συντηρείται σε καλή κατάσταση το οδικό δίκτυο.

Στις περιοχές όπου εκδηλώνεται θρησκευτικός τουρισμός, έχουν δημιουργηθεί διάφορα καταστήματα τα οποία πωλούν αναμνηστικά δώρα και διάφορα άλλα πράγματα τα οποία έχουν σχέση με αυτό το είδος τουρισμού. Επίσης έχουν δημιουργηθεί και διάφοροι τόποι εστίασης όπου οι τουρίστες έχουν τη δυνατότητα να γευθούν την τοπική κουζίνα αλλά και να διασκεδάσουν. Οι τοπικοί φορείς που εμπλέκονται στα θέματα διοίκησης και τουρισμού έχουν μεριμνήσει για διάφορα θέματα τα οποία πρέπει να γίνουν για να έχουν καλύτερη εξυπηρέτηση οι τουρίστες και να μείνουν ευχαριστημένοι.

Παραδείγματα

Τουριστική υποδομή στην Τήνο.

Ξενοδοχεία:

-Porto Holidays

-En Πλω

-Σειρήνες

-Tinos Beach

-Hotel Δελφίνια

-Agali Bay

-Blue Bay Teresa apartments

-Avra Hotel

Τουριστική υποδομή στην Ημαθία.(Παναγία Σουμελά)

Ξενοδοχεία, επιπλωμένα διαμερίσματα και
ενοικιαζόμενα δωμάτια:

- 3-5 Πηγάδια

-Αμπελώνας

-Δωδώνη

-Εσπερίδες

-Κορφή

-Αέρινο

-Γαλήνη

-Δήμητρα

Τουριστική υποδομή στην Πάτμο.

Ξενοδοχεία και διαμερίσματα:

-Hotel Romeos

-Blue Bay

-Aspri Beach Studios

-Romantica Village

-Patmos Paradise

-Petra Hotel

-Asteri Hotel

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ ΣΤΑ ΜΕΤΕΩΡΑ:

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ

- Dellas Hotel
- Epavlis Hotel
- Iridanos Guesthouse
- Monastiri Guesthouse
- Papastathi Guesthouse
- Alsos House
- Adrachti Hotel
- Tsikeli Hotel

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ ΣΤΗ ΛΕΣΒΟ:

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ

- Aeolian Gaea Hotel

- Ikies Small Elegant Houses
- Imerti Resort Hotel
- Panselinos Hotel
- Defkalion Hotel
- Art Lesvos Villas
- Ariadni Mesonettes
- Parthenon Hotel

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ ΣΤΗΝ ΠΑΡΟ:

- Aloni Hotel
- Άννα Πλατάνου
- Kalypso Hotel
- Nissiotiko apartments
- Paros Agnanti Hotel
- Manto Hotel

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ:

ΞΕΝΟΧΕΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ

- Areti Apartments
- Elotis Suites
- Asterion Beach Resort
- Creta Sun Hotel
- Sensimar Seaside Hotel
- Elounda Ilion Hotel
- Porto Alegre Hotel

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Πρέπει να κρατήσουμε σε τέτοια μορφή τους θρησκευτικούς προορισμούς ώστε να μην χάσουν την θρησκευτικότητα τους και την πνευματικότητα τους.

Ο τουρισμός είναι μια πολυσύνθετη, πολυσήμαντη και με πολλές διαστάσεις ανθρώπινη δραστηριότητα με ένα πλήθος καθοριστικών παραγόντων και με σχέσεις με το οικονομικό, φυσικό, κοινωνικό, πολιτιστικό και ανθρώπινο περιβάλλον.

Το τουριστικό φαινόμενο βρίσκεται σε συνεχή εξέλιξη και η επισήμανση, η αξιολόγηση και ο ποσοτικός και ποιοτικός προσδιορισμός των μεταβαλλόμενων παραγόντων της εξέλιξης του απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή.

Στη σύγχρονη τουριστική περίοδο, υπάρχει η τάση περιορισμού του μαζικού τουρισμού και ενθάρρυνσης του Εναλλακτικού ήπιου τουρισμού. Καταβάλλεται μεγάλη προσπάθεια να ενθαρρυνθούν αντιεποχικές μορφές τουρισμού και μορφές που μπορούν να αναπτυχθούν εκτός κεκορεσμένων τουριστικών θέρετρων. Η προσπάθεια αυτή γενικεύεται τα τελευταία χρόνια και καταβάλλεται όχι μόνο από τις ομάδες πληθυσμού αλλά και από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού, την Ευρωπαϊκή Ένωση, τους Εθνικούς τουριστικούς φορείς αλλά και από πολλούς ιδιωτικούς φορείς.

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται το φαινόμενο, οι άνθρωποι να αναζητούν νέες μορφές τουρισμού διαφορετικές από τις συνηθισμένες. Μια τέτοια διαφορετική μορφή είναι και αυτή του θρησκευτικού τουρισμού.

Η χώρα μας λόγω των αμέτρητων θρησκευτικών θησαυρών που διαθέτει έχει τη δυνατότητα να αναπτύξει αυτό το είδος τουρισμού. Οι διάφοροι θρησκευτικοί προορισμοί που υπάρχουν στη χώρα μας δίνουν την ευκαιρία να προσελκύσουμε άτομα από όλο τον κόσμο με σκοπό την προβολή των προορισμών αυτών και εκτός Ελλάδας. Ο θρησκευτικός τουρισμός μπορεί να αποφέρει πολλά κέρδη στην χώρα μας και δίνει τη δυνατότητα στους φορείς που εμπλέκονται με τον τουρισμό και συγκεκριμένα με αυτή την μορφή να επενδύσουν σε αυτό με απώτερο σκοπό την υποδοχή ακόμα μεγαλύτερου αριθμού τουριστών κάθε χρόνο.

Αυτό φαίνεται και από το ότι ακόμα και προορισμοί με μικρό πληθυσμό έχουν την δυνατότητα να υποδέχονται και να φιλοξενούν τουρίστες οι οποίοι έρχονται να

θαυμάσουν και να προσκυνήσουν τους θρησκευτικούς θησαυρούς του τόπου. Αυτή η μορφή τουρισμού είναι πολύ σημαντική για τη χώρα μας και για αυτό δεν θα πρέπει να τα εμπορευματοποιήσουμε και να τα ισοπεδώσουμε όλα.

Η χώρα μας έχει τόση θρησκευτικότητα τέτοια η οποία δεν υπάρχει σε όλο τον κόσμο, με τα χιλιάδες μικρά και μεγάλα ονομαστά μοναστήρια σε χώρους που θα επιθυμούσε ο καθένας να επισκεφτεί .Πρέπει όλοι μας να συμβάλουμε όσο μπορούμε στην ανάπτυξη αυτής της μορφής τουρισμού για να ενισχύσουμε ακόμα περισσότερο την πρόοδο του ελληνικού κράτους .

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

- Jafari, J.1977.Σελίδα Εκδότη. Annals of Tourism Research 5(Sp. No.)6-11
- TOMASI L. (2002),”Homo Viator: From Pilgrimage to Religious Tourism via the Journey” From Medieval Pilgrimage to Religious Tourism, USA: William H.Swatos, Jr. and Luigi Tomasi
- GREENWOOD D. (1989), “An anthropological perspective on tourism as cultural commoditization” in Hosts and Guests: The Anthropology (2nd ed.)Philadelphia Pennsylvania Press.
- NOLAN M. & NOLAN S. (1989), «Christian Pilgrimage in Modern Western Europe», Chapel Hill: The University of North Carolina Press.
- NOLAN M. & NOLAN S.(1992), «Religious sites as Tourism Attractions in Europe” Annals of Tourism Research 19.
- Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού (WTO)
- William C. Gartner, «Τουριστική Ανάπτυξη», Εκδόσεις «Ελλην» Αθήνα 2001
- Μανώλης Κων. Σφακιανάκης, «Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού», Εκδόσεις «Ελλην», Αθήνα 2000
- Νίκος Ηγουμενάκης, «Τουριστική Οικονομία», Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα (
- Π. Λύτρας, «Τουριστική Ψυχολογία», Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 1993
- Π. Λύτρας, «Τουριστική Κοινωνιολογία», Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 1987
- Π. Λύτρας, «Θρησκευτικός τουρισμός-Μια κοινωνικό-ψυχολογική προσέγγιση», Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 2001

- Νίκος Ηγουμενάκης – Κ. Κραβαρίτης – Π. Λύτρας, «Εισαγωγή στον Τουρισμό», Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 1998
- Τσαούσης Δ.Γ., «Η κοινωνία του ανθρώπου: Εισαγωγή στην Κοινωνιολογία», Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα 1985
- Πολυξένη Μαρία, «ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ», Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 2009
- Τερζοπούλου Χαρίκλεια, «Σημειώσεις στο μάθημα της τουριστικής ψυχολογίας»
- Καλογήρου Αντώνης, «Τα μονοπάτια των Μετέωρων», Εκδόσεις Text, Αθήνα 2000
- Νικονάνος Νίκος, «Μετέωρα-Τα μοναστήρια και η ιστορία τους», Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1992
- Καραγιάννης Σ, «Έρευνα αγοράς στον τουρισμό», Αθήνα 2002, Σταμούλης

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΙ ΟΔΗΓΟΙ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

- Σ. Αντωνάκος (κείμενα), Κέρκυρα, ιστορία-μνημεία-μουσεία-περιήγηση του νησιού», Εκδόσεις Σωτήρη Τουμπή,1989)
- Πέτρη Τάσου Ν. « Κεφαλονιά, ιστορία-τέχνη-λαογραφία-περιήγηση του νησιού», Εκδόσεις Μιχάλης Τουμπής Α.Ε Αθήνα 1985
- Λέσβιος Π.(κείμενα), Λέσβος, ιστορία – λαογραφία –περιήγηση, Εκδόσεις Σωτήρη Τουμπή,1989
- ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ , «Κρήτη», Τεύχος 10,σελ. 33-38 & 47-51, Ιούνιος-Ιούλιος 2008
- Πανελλήνιο Ιερό Ίδρυμα Ευαγγελίστριας στην Τήνο, «Περιγραφή της ευρέσεως της θαυματουργικής εικόνας της Ευαγγελίστριας στην Τήνο κατά το έτος 1823,σκοποί και δραστηριότητες του Ιερού ιδρύματος», Εκδόσεις Oscar Press Ε.Π.Ε, Τήνος 1996)
- Τοπική εκκλησία Δήμου Βοιών, «Μικρό Άγιο Όρος της Πελοποννήσου, τόποι λατρείας- εκκλησίες και μοναστήρια του Κάβο Μαλιά»
- Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ιωαννίνων/Επιτροπή Τουριστικής Προβολής , «Νομός Ιωαννίνων, εναλλακτικές μορφές τουρισμού», Παραγωγή Next Media,Ιωάννινα, Νοέμβριος 2000

www.Google.gr

www.traveldailynews.gr

www.alternativegreece.gr

www.agiooros.gr

www.culture.gr

www.impantokratoros.gr

www.agrotravel.gr

www.kythnos.gr

www.eot.gr

www.wikipedia.org

www.analogion.net

www.kerkyrainfo.gr

www.ecclesia.gr

www.meteora-greece.com

www.greekhotels.gr

www.mountathos.gr

www.paros.gr

www.thehotel.gr

www.tinos.gr

